

KNUT VENNESLAN

ARBEIDSLIVET

Eksposisjon

BERGEN 2005

Innholdsoversikt

- A) Problemformuleringen s.3
- B) Problematikken s.4
- C) Problematikkens meningsinnhold s.9
 - 1) det å utsi s.10
 - 2) det å utlegge s.30
 - 3) det å vitensfundere s.45
- D) Problematikken som meningsenhet s.56
- Kommentarer/underkommentarer s.60_

A) Problemformuleringen

Problemformuleringen her er som følger: "den levde og erfarte virkelighet til individer, individer som er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser innen et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv hvor disse individene selv er som deg og meg". Gitt problemformuleringen er å klarlegge hva som derved fikseres og hva dette fikserte står for, samt å spørre etter hva en slik problemformulering egentlig indikerer og som indikerende innbefatter.

- 1) det blir altså gått rett på sak. Det som bringes til uttrykk er framstillingens fokus. Dette gjøres gjennom formuleringen av et problem hvor problemet nettopp fikserer hva som står i fokus, d.v.s. hva den følgende framstilling konsentrerer seg om og hva forfatteren slik sett er forpliktet på. Selve formuleringen er resultat av en fortetting rent språklig sett.
- 2) det er på sin plass å bestemme nærmere hva problemformuleringen som fortettet i ren språklig forstand står for. Dette kommer lik å løse formuleringen opp i dens enkelte bestanddeler og å isolere dem fra hverandre. Stilt alene, men i en viss rekkefølge kan den internlogikk som rent språklig er i spill bli tydeliggjort:
 - et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv
 - individer som er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser (og altså innen et slikt organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv)
 - den levde og erfarte virkelighet til individer (som nettopp er i arbeid på slike arbeidsplasser og innen et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv)
 - disse individene selv som deg og meg (og da i henhold til at de er i arbeid i et bestemt "hvor", d.v.s. innen et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv).
- 3) spesielt langt kommer vi ikke ved å fikserer problemformuleringen på denne måten. Det er påkrevd å gå utover det rent språklige ved formuleringen og å spørre: hvilken problematikk indikeres egentlig gjennom en slik anlagt problemformulering (sml. den språklige fortetting og den heri innebygde internlogikk)? Videre gjelder det å spørre etter hva problematikken selv dreier seg om fra begynnelse til slutt og dermed etter hva den omhandler og ikke-omhandler. Framstillingens bevegelsesrom rykker følgelig i sentrum for oppmerksomheten. Slik sett går det her og i det som følger om eksposisjon, d.v.s. om å framvise

problematikken helhetlig og samlet og ikke om forberedende å lede inn i den – som ved tradisjonelle innledninger.1)

B) Problematikken

Problemformuleringen indikerer altså en problematikk. Problematikken selv (som indikert gjennom det heri anlagte) er imidlertid hva den kan være grunnet en gjennomgripende fortetting av saksforhold. Denne fortettingen er alt reflektert i problemformuleringen, såvel i dens rent språklige fortetting som i den anførte internlogikk. Vi befinner oss slik sett allerede i problematikkens terreng og kan derfor og derutfra følge fortettingen opp, resp. rekonstruere det hovedsaklige ved det fortettede. På dette vis lar seg klarlegge hvilken problematikk vi egentlig har å gjøre med og hva den som problematikk omhandler og ikke-omhandler.2)

Å si at vi allerede befinner oss i problematikkens terreng (sml. koplingen mellom indikasjon og refleksjon i selve problemformuleringen), innebærer å si at vi befinner oss i nettopp dette og ikke i et annet terreng. En avheving er i spill. I pakt med den epistemologiske tradisjon 3) fikserer vi avhevingen som brudd og skiller mellom avbrudd (fra noe), frisetting (av noe) og oppbrudd (mot noe). Heri ligger veier for oppfølging av fortettingen, resp. gjelder det å rekonstruere det hovedsaklige ved det fortettede v.h.a. disse tre henseender.

1) brudd som avbrudd (fra noe): det som er avbrutt, er en bestemt språkføring som utfolder seg i andre språklige konstellasjoner enn de som karakteriserer den av oss anførte problemformulering. Samler vi disse språklige konstellasjonene om en egen problemformulering, kan den lyde: "et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv hvor individer er i arbeid som sysselsatte." Den problematikk som derved indikeres, befinner seg i et annet terreng, men innen det samme område, kan vi nå si, holder vi oss fortsatt til landskapsbildet. Dette blir tydelig, ser vi nærmere på formuleringenes enkelte bestanddeler, resp. på den rent språklige fortetting og på internlogikken i de to formuleringene.

Det finnes felles bestanddeler og uttrykk (sml. området): "et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv", "individer", "i arbeid", men også ulikheter. "Den levde og erfarte virkelighet" og "virksomhetsbaserte arbeidsplasser" forefinnes

kun i vår problemformulering. Likeså skiller "disse individene selv er som deg og meg" seg fra "individer er i arbeid som sysselsatte", hvor sentraluttrykkene er "som deg og meg" kontra "som sysselsatte".

Avgjørende er likevel forskjelligheten knyttet til det "er" som bringes til uttrykk. Settingen er i det éne tilfelle "et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv", mens det i det andre tilfelle er "den levde og erfarte virkelighet til individer." Settingen gir i det første tilfelle et "hvor" og da som et hvor som innplasserer individene heri slik at "er" lar seg utsi: individene er i arbeid i et bestemt hvor og som sådanne blir de nærmere karakterisert: er de i arbeid på denne måten er de det nettopp som sysselsatte.

Dette "er" er i det andre tilfelle annerledes strukturert. Det går der om individer som er i arbeid slik at noe til-kommer dem, nemlig levd og erfart virkelighet (sml. settingen) og i henhold til dette er de i arbeid på arbeidsplasser. Individer som er i arbeid på denne måten befinner seg i et "innen". Først "innen" gir nå et "hvor", men fiksert med henblikk på individer som derutfra karakteriseres v.h.a. uttrykkene "selv" og "som deg og meg". Dette annerledes strukturerte "er" gir seg i og for seg ut fra den førende setting. Det tilkjenner seg mer direkte i "hvor"-uttrykkets spesielle plassering og "treffer" dertil på avgjørende vis selve grunnlaget for sentralrelasjonen her: individer/i arbeid.

Annerledesheten uttrykkelig gjøres imidlertid i det karakteriserte individuttrykket, resp. i de termer som anvendes i denne forbindelse: "deg og meg" på den éne side, på den andre "sysselsatte". Den seingen som "praktiseres" i de to problemformuleringer slik de indikerer problematikker, er nettopp herved markert i sin grunnleggende forskjellighet. I dette ligger kjernen i bruddet som avbrudd: den seing som "praktiseres" i en språkføring og en konstellasjon båret oppe av "sysselsatte", er avbrutt. Kjernen tydeliggjør slik sett hva avbruddet som avbrudd fra noe avbryter. Dette "noe" gjelder ikke lenger. Det er suspendert. Holder vi oss til landskapsbildet: et bestemt terreng er forlatt 4)..

2) brudd som frisetting (av noe): avbruddet angir altså hva som ikke gjelder lenger, resp. det suspenderte. De i denne forbindelse relevante og nå fikserte saksforhold er alt fortettet (sml. den indikerte problematikk som er hva den kan

være grunnet en gjennomgripende fortetting av saksforhold) og reflekterer seg som sådanne i selve problemformuleringen, såvel i dens rent språklige fortetting som i dens internlogikk (første rekonstruerte refleksjonsform). Bare dermed kan den meningsfullt indikere en problematikk, nemlig som denne problematikken.

En videre vei for oppfølgingen, resp. for rekonstruksjonen av det hovedsakelige ved det fortettede går på frisetting og da av noe. Hva er frisatt? Med problemformuleringen "in mente" kan vi rekonstruere på følgende måte: det "er" som der omtales, er først et "er" ved at det gir grunnlag for og bærer oppe sentralrelasjonen: individer/i arbeid. De individer som inngår i relasjonen, inngår i den gjennom et "som", noe som henviser til hva som til-kommer dem, nemlig den levde og erfarte virkelighet. Den til-kommer dem gjennom det som leves og erfares i og med at de er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser. I denne forstand henvises det altså til deres levde og erfarte virkelighet.

Det som leves og erfares (og som slik sett "gir" den levde og erfarte virkelighet) er imidlertid dette "i arbeid" selv som et "i arbeid" på arbeidsplasser, noe som i siste instans henviser til bestemte steder knyttet til virksomheter som ut fra vanlig språkbruk er virksomme gjennom økonomisk aktivitet av dette eller hint slag. Det arbeid som bringes til uttrykk ved termen "i arbeid" er likevel ikke deres, d.v.s. at det ikke til-kommer dem som individer. Det forefinnes og er foregitt. Først idet det tas til følge og gjøres, er individene egentlig i arbeid. Først derved leves og erfares dette "i arbeid". Først på denne bakgrunn "gis" det levd og erfart virkelighet og da som en virkelighet som til-kommer dem.

Sentralrelasjonen individer/i arbeid (slik den har sitt grunnlag i og bæres oppe av problemformuleringens "er") er imidlertid som sådan og i sine tallrike relasjonalitetsformer sammenholdt på en måte som såvel innbefatter som overstiger det rene her eller der. Dette skyldes det liv som "arbeidsliv" uttrykkeligjør, et liv som utspiller seg som organisert og nasjonalstatlig regulert og både her og der og dermed i ethvert her eller der som er relevant i vår sammenheng. Sentralrelasjonen med sine tallrike relasjonalitetsformer "befinner" seg så å si innen et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv. "Innen" kan her gjerne assosieres med det mer romlige uttrykk "innenfor".

På denne måte tas den stedlighet i vare som er knyttet til ethvert her eller der og dermed dette "hvor" i problemformuleringen som jo nettopp fikserer de individer som er i arbeid og som til-kommer levd og erfart virkelighet, men nå som "disse". Dette "hvor" karakteriserer følgelig disse individene selv som de som er i arbeid innen et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv og da ikke som "hin enkelte" eller som alle, men som deg og meg. Det konstitutive grunnlag for å snakke om disse individene som deg og meg trer fram.

Vi understreker at de i denne forbindelse relevante og nå fikserte saksforhold alt er fortettet og som sådanne reflekterer seg i selve problemformuleringen, såvel i dens rent språklige fortetting som i dens internlogikk (den andre rekonstruerte refleksjonsform). Gjennom frisettingen blir først problemformuleringen posisjonert, resp. kan den kun derigjennom meningsfullt indikere en problematikk, ikke bare som denne, men som denne bestemte problematikken.

3) brudd som oppbrudd (mot noe): nok en vei for oppfølging av fortettingen, resp. for rekonstruksjon av det her hovedsaklige er anført, nemlig oppbruddet. Å bryte opp er å forlate noe for å begi seg mot noe annet som enda ikke er, men som man alt er rettet inn mot – som ved en reise. Selve overgangen bærer preg av omsikt: det gjelder å hente inn og samle hva som trengs for virkelig å kunne begi seg ut på ferden – som bagasje, har man en reise for øye.

I vår sammenheng er omsikten preget av en assosiativ logikk som har sine adduktive prosedyrer. Som rekonstruksjon beveger den seg søkende og eksperimenterende i det fortettede: et fram og tilbake blant saksforhold og heri innebygde vitensformer, men uten noe egentlig feste slik at også helt uventede konstellasjoner kan innfinne seg. En aktivisering altså av potensialiteter og ressurser! Slik sett er omsikten gjerne "forut" for avbruddets og "etter" frisettingens fikserte saksforhold, likeså mellom dem og ofte annensteds.

La oss anføre eksempler på hva som kan hentes inn og samles ved denne type rekonstruksjon, relatert til et sentraluttrykk i problemformuleringen, nemlig "i arbeid":

- første eksempel (assosiativt mer direkte knyttet til avbruddet): å være i arbeid vil jo egentlig si å fungere som arbeidskraft. Det er ikke å komme utenom at arbeid beror på kraft og ytelse og at arbeidskraft er å anse som en produksjonsfaktor blant andre ved tilvirking av varer og tjenester. Det er den samlede tilvirking det kommer an på, skal samfunnets reproduksjon fra dag til dag bli tatt i vare, ja, skal vekst og velstand sikres. Og det er selvsagt i det samme samfunns interesse å legge til rette for at individer kan fungere som arbeidskraft og å ta hensyn til disse individene gjennom tilsyn og vern. Selvfølgeligheter? Uten tvil! Men tar ikke avbruddet høyde for slike selvfølgeligheter, begir man seg inn på ville veier (en påminnelse så å si fra den av oss konstruerte og egentlig avbrutte problemformulering).

- andre eksempel (assosiativt mer direkte knyttet til frisettingen): å være i arbeid er dog avgjørende for det å være menneske. Gjennom arbeidet utfolder mennesket sine vesenskrefter. Herigjennom blir døgnet og livsløpet strukturert, herigjennom viser det fram hva det duger til, herigjennom etableres posisjon og status såvel i som utenfor arbeidet. Riktignok er nå og i dag arbeid bestandig arbeid i en annens tjeneste. Det er styrt og tvinger til underordning og lydighet – fremmedgjort med andre ord. Det er likevel av største betydning å frigjøre seg fra denne fremmedgjorte form. Frisettingen må forsikre seg sitt egentlige anliggende og sin grunn. Hvis ikke, har man alt begitt seg inn på ville veier (en påminnelse på sett og vis fra en annen mulig problemformulering som konstruert kan lyde: "den levde og erfarte virkelighet til individer som er i arbeid").5)

- videre eksempler (assosiativt mer direkte knyttet til dette "mellom" og "annensteds" og formulert i spørsmåls form):

-- er det ikke en tilsløring bare å snakke om "i arbeid", spesielt når dette knyttes til virksomhetsbaserte arbeidsplasser? Arbeid er så mangt, selv innen et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv, likeså veksler dette "innen" fra nasjonalstat til nasjonalstat og over tid. Og må ikke mange av de virkeformer som faller utenom et slikt arbeidsliv i pakt med vanlig språkbruk karakteriseres som arbeid?

-- kan det egentlig og med den største selvfølgelighet opereres med "individer" som grunnterm? Riktignok varieres termen (individer som deg og meg, individer som rene arbeidskraftsenheter, individer som til-kommer levd og

erfart virkelighet). Tendensielt overspringes likevel det avgjørende ved den gjøren som her er i spill, resp. selve virkeformen som et bestemt kroppslig virke. Kroppsligheten og ikke individer må vel være det sentrale referansepunkt, går det om et "i arbeid" som tas til følge og gjøres.

-- er det virkelig berettiget å fikserer dette "i arbeid" som innen et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv? Spesielt når "innen" blir assosiert med det mer romlige uttrykk "innenfor" vekkes inntrykk av noe innelukket og ferdiggjort. I denne forbindelse må påpekes at organisering og nasjonalstatlig regulering nettopp står for arbeidslivspolitiske anliggender som både reflekterer og praktiserer overordnede og institusjonaliserte samfunnspolitiske maktforhold. Slike maktforhold gjennomsyrrer ethvert "i arbeid" og må legges til grunn for enhver tematisering. Og det "virksomhetsbaserte"? Selve uttrykket anonymiserer og sperrer for bruk av makttermer.

Så langt eksempler på hva som kan hentes inn og samles gjennom en omsiktsfundert og oppbruddsorientert rekonstruksjon, preget av en assosiativ logikk. Vi understreker at de i denne forbindelse relevante potensialiteter og ressurser alt er fortettet og dermed reflekterer seg i selve problemformuleringen, såvel i dens rent språklige fortetting som i dens internlogikk. De reflekterer seg mer som et slik og slik og som et noe ubestemt, men likevel ikke retningsløst mangfold (tredje rekonstruerte refleksjonsform). Den gjennom problemformuleringen indikerte problematikk er derved ikke lenger kun fiksert som denne (ut fra det avbrudd som utsier hva den ikke er) og heller ikke bare som denne bestemte (ut fra frisettingens posisjonalisering). Den blir nå gitt et ansikt, d.v.s. at den erobrer sin kontekst.

C) Problematikkens meningsinnhold

Hva er oppnådd gjennom den foregående oppfølging av fortettingen, resp. gjennom rekonstruksjonen av det hovedsaklige ved det fortettede slik dette reflekterer seg i problemformuleringen som indikerende en problematikk? Problematikken selv som indikert er kommet til syne. Den er kommet til syne via rekonstruksjonens tre veier

(framstilt etter hverandre, men intendert i samtidighet) og da som denne og som denne bestemte problematikk, en problematikk som så er blitt gitt et ansikt. Det er derved klarlagt hvilken problematikk vi har å gjøre med og hva den omhandler og ikke-omhandler. Dens meningsinnhold er med andre ord blitt profilert og altså ikke ved hjelp av en fortellende forhistorie, men gjennom rekonstruksjonens dechiffreering av det alt i problemformuleringen reflekterte (sml. nok en gang den nevnte kopling mellom indikasjon og refleksjon i selve problemformuleringen).

Noe er imidlertid profileringen av meningsinnholdet, noe annet fikseringen av dette meningsinnholdet som sådant. Først gjennom en slik fiksering kan klareres hva problemformuleringen som indikerende egentlig innbefatter, en spørremåte anført alt i starten.

Plasseres fikseringen innen en slik sammenheng, må den ta form av grep. Den må være innrettet mot å få grep om meningsinnholdet slik det allerede er blitt profilert. Et grep forutsetter griping og resulterer i det å begripe, resp. settes derigjennom meningsinnholdet på begrep i hegelsk forstand. Selve gripingen har karakter av bevegelse og den gripende bevegelse antar tre former: det å utsi, det å utlegge og det å vitensfundere, d.v.s. at den gripende bevegelse enten utsier, utlegger eller vitensfunderer meningsinnholdet, helhetlig og samlet. Forenklet snakker vi om tre bevegelser med sine respektive former.

Det medium som disse bevegelser utspiller seg i og gjennom er det framstillingsmessige. Utspillingen inngår i framstillingens bevegelsesrom (sml. innføringen av termen tidligere), et rom som framtrer gjennom en opphopende sammenstilling av ord og setninger innen rammen av en bestemt type språklighet (her via en spesiell teoretisk språkføring), men i pakt med prosedyrer av framstillingslogisk art). Når det gjelder prosedyrer skiller vi for hver bevegelsesform især mellom håndtering, operasjonalisering og eksplisering og altså alt etter som det gjelder å utsi, utlegge eller vitensfundere meningsinnholdet selv 6)..

1) Det å utsi. Hva framkommer gjennom den første bevegelse og altså via dens form: å utsi? Ved første øyekast kan det virke som det skal utsies allerede er an-sagt, nemlig gjennom det profilerte meningsinnhold og at det bare går om håndtering, operasjonalisering og eksplisering som et rent praktisk anliggende og som en

fortsettelse. Dette er likevel lite tilfredsstillende, ser vi på det her avgjørende: å utsi meningsinnholdet selv for derved å klarlegge hva den indikerte problematikk står for.

Men i og for seg har dette første øyekast en viss berettigelse. Det meningsinnhold som selv skal utsies er jo det som alt er profilert. Hva er da mer naturlig enn å rekurrere på de bestanddeler/uttrykk som bærer problemformuleringen oppe (slik den gjennom rekonstruksjonen av det fortettede er reflektert som indikerende nettopp denne bestemte problematikken)? Dermed er håndteringen satt på dagsordenen.

a) hva med håndteringen? Den her relevante gripende bevegelse rekurrerer altså på disse bestanddeler/uttrykk og oppholder seg i det videre ved dem. Gripingen er likevel spesiell. Vel er det berettiget å framheve at den griper dem ved å utsi hva de står for og bærer i seg av meningssammenhenger. Bestanddelene/uttrykkene blir imidlertid i og gjennom gripingen transformert til støtter – analoge med støtter i et byggverk – og det som utsies, utsies om dem som støtter. Kun på denne måten kan sikres at det som utsies om hver bestanddel/hvert uttrykk især og dermed om dem alle, utsier meningsinnholdet selv slik det allerede er profilert.

La oss illustrere ved hjelp av byggverket:

- hver støtte er avgjørende ut fra seg selv og som seg selv. Bryter én sammen, raser byggverket
- hver støtte er som denne støtten betinget av, men òg selv betingende for alle andre støtter, skal det være snakk om et byggverk
- hver støtte er ut fra seg selv og som denne støtten plassert og situert og dermed først støtte i egentlig forstand gjennom den sammenstilling som byggverket representerer – når det først står der som det ferdige byggverk. Hver støtte især er altså byggverksstøtte

Overført til vår sammenheng og til dens språkføring:

- som støtte må hver bestanddel/hvert uttrykk (som i seg selv avgjørende) utsies ut fra seg selv og for seg og da i henhold til sine egne meningssammenhenger
- som betinget, men òg betingende må hver bestanddel/hvert uttrykk som utsies i henhold til sine egne

meningssammenhenger, i seg speile de meningssammenhenger som lar seg utsi om andre bestanddeler/uttrykk og om deres meningssammenhenger. Speilingen innebærer følgelig at det som utsies om denne bestanddel/dette uttrykk alt har ved seg det som lar seg utsi om de øvrige bestanddeler/uttrykk

- hver bestanddel/hvert uttrykk er ut fra seg selv og som seg selv plassert og situert gjennom den sammenstilling som problemformuleringen representerer. Sammenstillingen er innskrevet i dem: uttrykket er alt uttrykk innen en bestanddel som selv er del av en problemformulering. Det som utsies om hver bestanddel/hvert uttrykk især i henhold til egne meningssammenhenger, utsies altså ikke bare som speilende andres meningssammenhenger. Det utsies som overbestemt av denne innskrevde sammenstilling (sml. her problemformuleringen som indikerende en problematikk, hvis meningsinnhold allerede er profilert)

Det er først gjennom transformasjonen av bestanddelene/uttrykkene til støtter at den gripende bevegelse (som én og samme bevegelse, kun differensiert ved praktiseringen av gripingen overfor dette, så dette) blir i stand til å utsi hva de står for og bærer i seg av meningssammenhenger. En ren monadologisk framferd som gjerne kan parallelliseres med den "atomisme" som er på gang i en setningsanalyse, hvor setningen i vårt tilfelle har problemformuleringsform. En slik framferd kan imidlertid gi en spesiell gevinst. Den muliggjør konstruksjonen av en forpliktende bruksmåte for hvert uttrykk og for hver bestanddel.

b) et slikt håndteringsopplegg angir imidlertid bare hva den her gripende bevegelse i og for seg og rent prinsipielt handler om. Det må operasjonaliseres og finne en framstillingsmessig praktikabel form som dekker inn det hovedsaklige, d.v.s. at det må tilrettelegges for eksplisering. Utgangs- og referansepunkt må da ligge i bestanddelene og avgjørende er rekkefølgen dem imellom. Hva med denne? Igjen er å rekurrere på problemformuleringen, nå på dens rent språklige fortetting og egentlig på den deri innebygde internlogikk. Rekkefølgen av bestanddelene gir seg derfra og blir som følger: "et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv" (I), "individer som

er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser" (II), "den levde og erfarte virkelighet til individer" (III) og "disse individene selv er som deg og meg" (IV).

Først gjelder det så å få fiksert de egne meningssammenhenger for hver bestanddel slik de framkommer ut fra bestanddelenes internuttrykk. Disse har med hensyn til mening ulik karakter. De kan være påfallende eller karakteriserende. De kan videre fungere som sentraluttrykk, nøkkeluttrykk osv., hvis de ikke kun er å anse som betegnende. Alt etter som er internuttrykkene relatert til hverandre. Det er ut fra styrken til hvert enkelt uttrykk og styrkeforholdet mellom dem at bestanddelenes egne meningssammenhenger blir konstruert.

For det andre gjelder det å få angitt hva hver bestanddel betinges av og hva den selv betinger. Det går om betingelsesforhold. Kortene blir her gitt av de uttrykk som fungerer som bindeledd mellom bestanddeler ("kittuttrykk").

I vår sammenheng betinges en bestanddel av en annen bestanddel. Det som den betinges av, skriver seg inn i bestanddelens egne meningssammenhenger og bevirker en videre opparbeiding av meningssammenhenger. Og det betingende ved den? Bestanddelen posisjonerer så å si sine egne og sine opparbeidede meningssammenhenger overfor en annen bestanddel, d.v.s. overfor en bestanddel som den enten selv er betinget av eller overfor en som er uberørt herav. Posisjoneringen skjer på dens premisser og som presiserende dens standpunkt.

Disse betingelsesforhold følges altså for hver enkelt bestanddel og i henhold til de tilhørende bindemidler/"kittuttrykk", noe som ser slik ut:

I: betingelsesforhold
/ \
"innen" (betinget av) "hvor" (betingende)

II: betingelsesforhold
/ \
"som" (betinget av) "innen" (betingende)

III: betingelsesforhold

/ \

"som" (betinget av) "som" (betingende)

IV: betingelsesforhold

/ \

"hvor" (betinget av) "hvor" (betingende)

Derved har vi operasjonalisert grunnbevegelsen til den gripende bevegelse som er konsentrert om det å utsi. En struktur er blitt framvist som nettopp ivaretar det vesentlige ved den alt omtalte speilingsproblematikken. Dette gir samtidig kortene for oppfølginger som holder seg til den samme rekkefølge, som opererer med de samme bindemidler og som praktiserer samme struktur.

La oss illustrere ut fra I: i pakt med grunnbevegelsen er meningssammenhengene til I blitt fiksert ut fra hva den er betinget av, nemlig II og i henhold til hvorledes den betingende posisjonerer seg overfor IV. I løpet av bevegelsen er så meningssammenhengene til II blitt opparbeidet som betinget av III og som betingende I. For I representerer dette et mer av meningssammenhenger i forhold til det som opprinnelig ble innskrevet i den. Hva den er betinget av, tér seg nå annerledes – en utfordring som setter en videre opparbeiding av meningssammenhenger på dagsordenen, noe som innebærer en andreordensoppfølging som også får sine følger for hvorledes I på egne premisser posisjonerer seg overfor IV osv.

Gjøres dette gjeldende for hver bestanddel og i stadig videre oppfølgingsrunder kan vi snakke om en gradvis dechiffrering av bestanddelenes meningssammenhenger, en dechiffrering som slår inn overfor deres egne meningssammenhenger, resp. festnes den i hva som må menes med internuttrykkene, om de nå er å anse som påfallende eller som sentral- eller nøkkeluttrykk osv. Styrken i hvert enkelt uttrykk og styrkeforholdet dem imellom perspektiveres på nye måter, noe som resulterer i en rekonstruksjon av bestanddelenes egne meningssammenhenger.

I og for seg er det mulig å forestille seg stadig videre oppfølginger og stadig mer presiserte rekonstruksjoner av disse egne meningssammenhenger. De når likevel sitt

metningspunkt hvor intet mer av relevans lar seg utsi – en rundgang hvor bare det samme blir utsagt, gitt de rammer som denne gripende bevegelse opererer innen. Speilingsproblematikken slik den gjennom håndteringen er skissert, finner herved sin utfoldede form.

På den éne side har dette som gevinst at hvert uttrykk og hver bestanddel nå kan plasseres og situeres innen den sammenstilling som problemformuleringen selv representerer. På den andre side er kortene gitt for en direkte fiksering av en forpliktende bruksmåte for hvert uttrykk/hver bestanddel.

c) operasjonaliseringen av håndteringsopplegget har lagt til rette for framstilling. Det gjelder nå å eksplisere hva denne tilrettelegging egentlig innebærer, noe som kommer lik å forklare hva det vil si å utsi, resp. å utsi et meningsinnhold som alt er profilert m.h.t. meningsinnhold, helhetlig og samlet. Det går med andre ord om å feste grepet, det grep som tilkommer den gripende bevegelse som her står i fokus. Ekspliseringen selv holder seg til den operasjonaliserte grunnstruktur, en struktur som forblir den samme ved alle oppfølginger.

Dette ser slik ut:

I: "et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv"

1) egne meningssammenhenger: påfallende er uttrykket "et". Ved det som lar seg utsi går det altså hverken om arbeidsliv generelt eller om det organiserte og nasjonalstatlig regulerte arbeidsliv. "Et" indikerer at det finnes flere.

Dette "et" gir åpning for karakteriserende uttrykk, nemlig "organisert" og "regulert", men sistnevnte blir selv nærmere karakterisert gjennom uttrykket "nasjonalstatlig". Det regulerte er følgelig hva det kan være som regulert av lover, forskrifter og forordninger og altså gjennom en nasjonalstat, noe som i sin tur kaster lys over "et": det må foreligge flere. Deri ligger henvisningen til forekomsten av nasjonalstater. Hver nasjonalstat har så å si sitt arbeidsliv. "Arbeidsliv" befinner seg dermed innen en nasjonalstats grenser og på dens territorium. Gjennom nasjonalstatlige reguleringsformer (sml. lover, forskrifter osv.) får vi først et nasjonalstatlig regulert arbeidsliv. Slik framtrer "nasjonalstatlig" som sentraluttrykk.

Nasjonalstatlig dekker likevel ikke inn uttrykket "organisert" og "organisert" er noe annet enn "regulert". Det regulerte kan imidlertid gi opphav til organisering eller ha effekter for organisering – om nå denne er virksomhetsfundert eller har sitt grunnlag i avtaler mellom parter. Vi kan si at regulert som nasjonalstatlig regulert smitter over på "organisert" og gir sistnevnte sin plass innen bestanddelen.

Det forblir likevel noe merkverdig at det nasjonalstatlige så å si inntar sentralrollen. Uttrykket koplet med det regulerte har dog en karakteriserende funksjon, nemlig i forhold til "arbeidsliv". Dette er altså det egentlige nøkkeluttrykket. Som sådant har det en kjerne: "liv" som så spesifiseres med hensyn til "arbeid" (dets *differentia specifica*).

Det er imidlertid enkelt og greit å fastslå at et slikt "liv" ikke lever. Det utspiller seg ut fra den nasjonalstatlige regulering og som det regulerte – med implikasjoner for det organiserte. Og det utspiller seg der hvor det spesifikke forekommer, nemlig "arbeid". Dermed blir ikke noe bestemt utsagt om "arbeid" gjennom uttrykket "arbeidsliv". Det mister sin glans: selve kjernen blir et utspillingsanliggende og det spesifikke ved det ("arbeid") likegyldiggjøres og blir til ren forekomst (sml. det parallelle ved uttrykk som næringsliv, kulturliv osv.).

Arbeidsliv som organisert og nasjonalstatlig regulert må slik sett tilskrives en noe særegen eksistensform, en eksistensform som likevel er bundet til at "arbeid" forekommer og til at noe utspiller seg i denne forbindelse. Som sådant kan det omtales, utredes og bestemmes, f.eks. i form av nasjonalstatlig regulering. Vel har nøkkeluttrykket mistet sin glans. Gjennom bindingen (sml. dette dobbelt "at") holder det imidlertid stand og forblir avgjørende referanse 7).

2) opparbeidede meningssammenhenger: bindingen til dette dobbelte "at" tilkjenner et betingelsesforhold som i og for seg alt er kommet til uttrykk i problemformuleringen som "innen" – étt blant flere bindeledd mellom bestanddelene. "Innen" er her inngang, samtidig som "innen" er utgang for en annen bestanddel: "individer som er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser". Betingelsesforholdet angir et grunnleggende "betinget av", resp. angir det hva som er "innenfor" i dette "innen". Dette "betinget av" lar seg utsi slik: hvis ikke enheter slik de her omtales som individer, er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser og et "i arbeid" finner sted,

finnes det ingen forekomst av "arbeid", ikke noe "liv" som utspiller seg og ikke et arbeidsliv i vår forstand, nemlig som organisert og nasjonalstatlig regulert.

Hva med de her opparbeidede meningssammenhenger? Først når slike enheter er i arbeid og et "i arbeid" finner sted, d.v.s. først når det forekommer "arbeid", utspiller det liv seg som bestanddelen karakteriserer som organisert og nasjonalstatlig regulert. Og det utspiller seg da med slike enheter/individer og i forhold til dette "i arbeid" på arbeidsplasser, resp. er det som utspiller seg når "i arbeid" finner sted, alt organisert og nasjonalstatlig regulert. Det er "innen" i betydningen "innenfor", uansett på hvilke virksomhetsbaserte arbeidsplasser det finner sted. Uansett har vi med arbeidsliv å gjøre.

Deri ligger at det som utspiller seg som organisert og nasjonalstatlig regulert treffer, innbefatter og overstiger ethvert her og der, hvor "i arbeid" finner sted og enhver heri fundert faktisitet. Det er allerede allmenngjort. Allmenngjøringen skyldes det som grunner, nemlig den nasjonalstatlige regulering og reguleringens form, en form som gir seg sitt eget innhold (sml. den tidligere omtalte særegne eksistensform).

3) videre betingelsesforhold: nok et betingelsesforhold er å anføre, fundert i det "hvor" (enda et bindemiddel mellom bestanddeler) som her er utgang, men samtidig inngang for bestanddelen "disse individene selv er som deg og meg".

Betingelsesforholdet angir en grunnleggende betingelse, resp. betinger det hva dette "hvor" står for og innbefatter. Her kun et par merknader:

a) det som utspiller seg som et nasjonalstatlig regulert arbeidsliv, et arbeidsliv om så å si befinner seg innen en nasjonalstats grenser og på dens territorium og som er hva det kan være gjennom nasjonalstatlige reguleringsformer (sml. lover, forskrifter osv.), tilkjenner en særegen eksistensform. Eksistensformen betinger et hvor som ikke kan være ment som et stedlig hvor. Hvorheten er annerledes.

b) det anførte skyldes eksistensformen selv som vel er bundet til at "arbeid" forekommer og til at noe utspiller seg i denne forbindelse (opparbeidingsmessig til at slike enheter som omtales som individer er i arbeid og et "i arbeid" faktisk finner sted). Dette er likevel allerede allmenngjort. Allmenngjøringen gir eksistensformen dens felt og hvor'ets hvorhet er å karakterisere som dens medium. Herigjennom

former formen sitt eget innhold, noe som uttrykkeligjøres gjennom den betingede bestanddel selv.

c) deri ligger at en slik eksistensform er bevirkende og produserende. Det som bevirkes og produseres er nettopp "disse individene" som spesielle enheter og deres "selv" er hva de kan være i denne forbindelse. Den betingede bestanddels "er" (sml. "er som deg og meg") bringer slik sett intet annet til uttrykk enn den type væren som tilkommer selve eksistensformen. Dermed er det lagt føringer fra vår bestanddel på dette "hvor", føringer som den betingede bestanddel ut fra egne forutsetninger må ta høyde for.

II: "individer som er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser"

1) egne meningssammenhenger: "virksomhetsbasert" er her det karakteriserende uttrykk, nemlig for "arbeidsplasser" som dermed blir fiksert som bestemte arbeidsplasser. Samtidig er uttrykket plassert mellom "på" og "arbeidsplasser", hvor det som er "på" er "i arbeid". Ut fra denne uttrykkskonstellasjon dreier det seg ikke om "i arbeid" generelt, heller ikke generelt om "i arbeid på ... arbeidsplasser": i sin karakteriserende funksjon preger uttrykket også selve konstellasjonen.

Det som blir basert er altså arbeidsplasser, men basisen er virksomhet. "Virksomhet" står for en lokal enhet hvor det finner sted økonomisk aktivitet gjennom produksjon av varer og tjenester og hvor produksjonsfaktorene vanligvis angis som råvarer, kapital og arbeidskraft. Uttrykket henviser til foretak som det funderende: en virksomhet er bestandig bestemt eid og "eier" kan dekke inn en eller flere eiere, samtidig som et foretak kan innbefatte denne, men også flere andre virksomheter. Foretaket utgjør den juridiske enhet.

"Arbeidsplasser" er likevel sentraluttrykket. Dermed blir angitt at det virksomhetsbaserte gir plass til arbeid, resp. til materiale av ulikt slag, til utstyr, maskiner osv. og til arbeidskraft – en betingelse for at det ikke bare finner sted, men kan foregå økonomisk aktivitet. Det område som gir plass til arbeid i denne forstand og som arbeidsplassen opptar, faller ofte nok sammen rent geografisk med det område som virksomheten som lokal enhet inntar, men dette behøver slett ikke å være tilfelle.

Påfallende er imidlertid uttrykket "på" slik det festner sammenhengen mellom "virksomhetsbaserte arbeidsplasser" og "på": det som er på slike arbeidsplasser er nemlig et "i arbeid", hvor materiale tas i arbeid gjennom utstyr, maskiner osv. som settes i arbeid ved at en arbeidskraft er i arbeid og tilsetter kraft. Først på denne bakgrunn er det berettiget å si at det faktisk foregår økonomisk aktivitet.

Herved blir "arbeidsplasser" som sentraluttrykk nærmere profilert, samtidig som "i arbeid" framtrer som det egentlige nøkkeluttrykk. Men både dette og hint inngår i uttrykket "i arbeid". Noe tas i arbeid, noe settes i arbeid og noe er i arbeid.

Karakteristisk er likevel at det som tas og settes i arbeid ikke er i arbeid ut fra seg selv. Det kommer i arbeid ved at kraft tilsettes, nemlig av en arbeidskraft, et uttrykk som er fraværende i bestanddelen og kun har en ledsagende funksjon.

Splittes "i arbeid" opp, ser vi imidlertid at "i" bærer med seg et "er". I denne konstellasjon uttrykkeligjøres at det er som kjennetegner arbeidskraftens i arbeid nettopp må være det "er" som "i" bærer med seg: det å være i arbeid karakteriserer følgelig arbeidskraften og da som tilsettende kraft. Dette slår ut overfor "arbeid", selve kjernen i uttrykket "i arbeid" og gir det kontekst og mening. Det mister dermed ikke sin glans for så likevel å holde stand (sml. "arbeid" i uttrykket "arbeidsliv"), men trer fram og markerer seg nettopp i og gjennom den avgrensede innesperring som bestanddelen selv tilkjenner.

Og individene i uttrykksmåten "individer som er", en uttrykksmåte arvet gjennom problemformuleringsoppsettet? Ut fra konstellasjonen "i" slik det bærer dette "er" med seg og slik det slår ut overfor "arbeid", er individene i pakt med sin grunnbetydning betegnelsen for enheter rett og slett, her for arbeidskraften differensiert som antallmessige enheter: så og så mange enheter i betydningen "krefter". Slik sett blir det gitt kort for en opptellingsprosedyre 8).

2) opparbeidede meningssammenhenger: en binding til en annen bestanddel er til stede, knyttet til "som", et "som" som i vår bestanddel er innskrevet i "som er i arbeid", med referanse til individer (sml. arven fra problemformuleringsoppsettet). Individer blir her ut fra de egne meningssammenhenger rett og slett fiksert som enheter, resp. som arbeidskraftsenheter. Samtidig er imidlertid dette "som" å anse

som noe resulterende, nemlig av bestanddelen "den levde og erfarte virkelighet til individer". Dermed tydeliggjøres et betingelsesforhold, resp. et grunnleggende "betinget av" som angir at disse individer som arbeidskraftsenheter nettopp må være slike som til-kommer levde og erfart virkelighet.

Hva med de opparbeidede meningssammenhenger herutfra? For det første er altså å framheve at de individer som er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser som arbeidskraftsenheter er enheter som til-kommer levde og erfart virkelighet. Det er slike individer som inntar arbeidskraftens form og som slik sett "utgjør" arbeidskraften. Da må de være legemer i rent fysisk forstand som maskiner, utstyr osv. er legemer, d.v.s. at de legemlig må være til stede. Som legemer avgir de kraft og dermed energi. Og de må regnes med som sådanne: så og så mange, resp. må de kunne kalkuleres med hensyn til kraft og energi, skal de virksomhetsmessig og samlet la seg fikseres som en blant flere produksjonsfaktorer. Hva er likevel det spesielle ved dem? De avgir kraft og energi ved å tilsette kraft og energi, men tilsetter selv og er en slik kraft som selv tilsetter. De er følgelig i arbeid på denne måten.

Deri ligger videre at disse legemer må være kroppsliggjorte legemer, resp. kroppslegemer som opererer som tilsettere gjennom kroppslige bevegelser, primært ved selv å sette noe i gang (her karakterisert som "i arbeid") og ved selv å avslutte. Kan slike bevegelser også regnes med og kalkuleres, så kommer likevel i tillegg at disse kroppslige bevegelser må være kroppslegemenes egne bevegelser, d.v.s. at de henviser til slike kroppslegemer som kropper og til deres bevegelser: de gjør bevegelser rent kroppslig og det er denne gjøren det kommer an på (sml. det å sette i gang selv og selv å avslutte). Henvisningen innebærer en forutsetning, nemlig at disse kroppslegemene som kropper lever og erfarer og hermed er klar over seg selv som de som gjør bestemte bevegelser. Denne forutsetningen har vår bestanddel rent opparbeidingsmessig og ut fra egne premisser å ta inn over seg.

For det andre er å framheve at dette forutsatte må bli tatt til følge: de virksomhetsbaserte arbeidsplasser må nettopp gi plass til arbeidskraftsenhetene som kroppslegemer og i sin kroppslighet. Som det gis plass til maskiner/utstyr i henhold til deres egenart (størrelse bl.a.), så må det gis plass til disse enheter i henhold til de kroppslige bevegelser de selv gjør når de rent virksomhetsmessig tilsetter kraft og energi, resp. setter noe i gang som før eller senere blir avsluttet. Å ta til følge

innebærer tilrettelegging, f.eks. av stå-/sitteforhold, av lys-, temperatur- og luftforhold, men også av forhold som går på koordinering, f.eks. av disse bevegelser med andre kroppslegemers bevegelser. Tilretteleggingen har form av regulering og organisering.

Er dermed egenarten tatt til følge? Knappt. I slike bevegelser er innskrevet rytmer som henviser til behov, behov som må tilfredsstilles, skal tilsetting av kraft og energi over tid kunne skje. Det trengs med andre ord tilrettelegging av hvilesteder, kantiner, toaletter osv. både rent bygningsmessig og med hensyn til bruk, d.v.s. videre regulering og organisering.

Rent opparbeidingsmessig er videre å påpeke: skal de virksomhetsbaserte arbeidsplasser ikke bare gi plass til kroppslige bevegelser, men også til arbeidskraftsenheter som kroppslegemer og i sin kroppslighet, må tilretteleggingen direkte vedrøre arbeidsplassene. De må selv fikseres som spesielt tilrettelagte og slik sett som spesielt regulerte og organiserte rom, d.v.s. som bevegelsesrom for påkrevde kroppslige bevegelser resp. for kroppslegemer som samtidig gir rom for økonomisk aktivitet. Først dermed blir egentlig uttrykket "arbeidsplasser" gitt en bærekraftig bruksmåte. En nedtoning av det virksomhetsbaserte ved arbeidsplassene? På ingen måte. Det virksomhetsbaserte presiseres nå ved at virksomhetene innsettes som tilretteleggende og altså som regulerende og organiserende instanser.

3) videre betingelsesforhold: det ligger i kortene at vår bestanddel ut fra egne som opparbeidede meningssammenhenger selv betinger, resp. betingende slår inn overfor bestanddelen "et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv" som jo på sin side er betinget herav (sml. "innen" som bindeledd). Noen merknader i denne sammenheng:

a) arbeidsliv er altså det "liv" som utspiller seg når arbeid forekommer og det utspiller seg med arbeidskraftsenheter når et "i arbeid" faktisk finner sted og da som nasjonalstatlig regulert og organisert på anført måte. Presiserende er nå å vektlegge at disse enhetene må fikseres som kroppsindivider og i sin kroppslighet, noe som alt er tatt til følge: forhold er tilrettelagt, resp. regulert og organisert som både tar høyde for de kroppslige bevegelser som gjøres og for kroppsligheten (sml. arbeidsplasser som rom). Det er dette sakskompleks samlet sett og nettopp slik det allerede

virksomhetsmessig er regulert og organisert som blir nasjonalstatlig regulert og organisert. Det er videre det på denne måten regulerte og organiserte som utspiller seg som "liv" når arbeid forekommer og følgelig som arbeidsliv, her som der (sml. allmenngjøringen). De kroppsindivider som det utspiller seg med, befinner seg enten her eller der, men bestandig (når et "i arbeid" faktisk finner sted) likevel her, d.v.s. på bestemte virksomhetsbaserte arbeidsplasser. Slik treffes de av allmenngjøringen, resp. allmenngjøres de selv.

b) den nasjonalstatlige regulering har sin reguleringsform knyttet til lover, forskrifter osv. som i siste runde angir hva som skal være. Dette gjelder såvel for maskiner/utstyr som for tilrettelagte forhold av anført slag og for de virksomhetsbaserte arbeidsplasser som sådanne. Det avgjørende henblikk er arbeidskraftsenhetene som kroppsindivider og i sin kroppslighet. Reguleringen selv er imidlertid primært rettet mot virksomhetene som tilretteleggende og altså som regulerende og organiserende instanser.

c) det kan være at den nasjonalstatlige regulering i henhold til sin form innstifter virksomhetsbasert tilrettelegging, resp. regulering og organisering. Det kan òg være at den overregulerer det virksomhetsbaserte. I begge tilfeller har den effekter overfor organiseringen (sml. hva vi tidligere omtalte som regulerings "smitteeffekter"). Det er likevel ikke slik at den virksomhetsbaserte tilrettelegging, resp. regulering og organisering og den nasjonalstatlige regulering er ute i samme ærend. Førstnevnte er i hovedsak rettet inn mot økonomisk aktivitet, mot tilvirkning og mot produkt og opererer ut fra markedsfunderte kalkulasjoner. En markedsregulering med andre ord som overregulerer ut fra markedet, men uten å måtte innstiftes. To ulike og ulikt innskrevde reguleringslogikker altså!

III: "den levde og erfarte virkelighet til individer"

1) egne meningssammenhenger: "virkelighet" er her nøkkeluttrykket og det egentlig bærende idet det angir et "til", nemlig "til" individer og da slik at nettopp virkelighet tilkommer dem. Påfallende er likevel "den" som setter "virkelighet" og altså ikke som en eller annen virkelighet, men som den, d.v.s. denne. Det er den som denne virkelighet som til-kommer individer. I og for seg kan den bestemthet som ligger i "den" overføres til "virkelighet" og legges til. Da får vi virkeligheten til individer rett og slett,

noe som rykker virkelighet nært opp til eksistens og samtidig overlater individer til det rent generelle: visse enheter tilskrives det å eksistere, det å være virkelige og denne virkelighet er hva slike individer selv er osv.

Dette er ikke her ment, noe som i og for seg framgår av uttrykkene "levde" og "erfarte". Begge er karakteriserende uttrykk som innrammes av et "den" som denne og som derved av seg selv har smitteeffekt: "virkelighet" kan da ikke stå for eksistens, men er knyttet til virke, resp. til det å virke og til det virke som herigjennom finner sted. "Virkelighet" i vår forstand er det som resulterer av det å virke.

Avgjørende i denne forbindelse er koplingen mellom de to karakteriserende uttrykk. Deri ligger at dette virke leves (noe som ikke er tilfelle med maskiner: riktignok kjennetegner det dem som rent fysiske legemer å virke, men de er kun virksomme gjennom et virke som settes i gang). Deri ligger videre at dette virke ikke bare leves (som ved organismer som lever som kroppslig organiserte i og gjennom sitt virke), men erfares. Koplingen bringer følgelig til uttrykk at dette virke slik det leves, også blir fastholdt, resp. fastholdes det virke som finner sted i det å virke som virke. Det erfares. Og det som fastholdes tas i vare i det videre virke slik dette leves – organisert og sammenholdt av det virkende og egentlig bevirkende: kroppen.

Nettopp denne kroppslig funderte kopling mellom det som leves og erfares, "gir" levd og erfart virkelighet, en virkelighet som har en prosessuell karakter: den blir til. Fikseres den som sådan, får vi uttrykket "den levde og erfarte virkelighet". At den blir til, vil si at den til-kommer. Og den til-kommer altså individer.

Konstellasjonen mellom nøkkeluttrykk, påfallende uttrykk og karakteriserende uttrykk innrammer sentraluttrykket i bestanddelen: individer. Individer er tilkomst. De er hva de kan være gjennom det som til-kommer dem (den levde og erfarte virkelighet), d.v.s. at de i vår sammenheng betegner kroppslig virkende enheter som nettopp er kjennetegnet gjennom slik tilkomst. Ut fra andre sammenhenger kan de uten tvil også rent enhetsmessig karakteriseres som organismer, som ting à la maskiner og som formelle opptellbare enheter. Dette er likevel en annen sak.

2) opparbeidede meningssammenhenger: en binding til en annen bestanddel er til stede, knyttet til et "som", nemlig det "som" som den selv resulterer i. Uten dette

”som” er bestanddelen retningsløs. Slik sett er den på grunnleggende vis betinget av ”individer som er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser”. Hvis ikke de individer som nå omtales er slike som er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser, tilkommer følgelig ingen levd og erfart virkelighet i vår forstand.

Hva med de her opparbeidede meningssammenhenger? Først når et slikt ”i arbeid” finner sted og altså på virksomhetsbaserte arbeidsplasser, gis det levd og erfart virkelighet, resp. blir den først herigjennom til en virkelighet som tilkommer individer. Deri ligger at den arbeidskraft som tilsetter kraft og energi og som er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser nettopp utgjøres av slike individer. Det er disse som det innen det område som arbeidsplasser opptar, blir gitt plass til. Deri ligger videre at det ”er” som ”i arbeid” bærer med seg, er disse individene i sin egen tilstedeværelse. Her er de, d.v.s. at de inntar et her. Der er maskiner, utstyr osv. som settes i arbeid, der er materiale som tas i arbeid og der er andre individer – en primærdifferensiering av hva vi nå omtaler gjennom uttrykket ”individer”.

Deri ligger rent opparbeidingsmessig også at dette ”i arbeid” er deres virke. De kroppslige bevegelser som gjøres ved at maskiner, utstyr osv. blir satt i arbeid og materiale tatt i arbeid (slik at økonomisk aktivitet faktisk foregår), er dette virke slik det blir levd og som fastholdt erfares og tas i vare – organisert og sammenholdt av det virkende og egentlig bevirkende, nemlig kroppen, men nå som arbeidskropp. Derutfra ”gis” det levd og erfart virkelighet, en virkelighet som er deres og som blir gjennom deres virke. Fikseres den som sådan, får vi den levde og erfarte virkelighet som arbeidsvirkelighet. Det er denne som tilkommer slike individer som altså i vår sammenheng selv er tilkomst.

Det er i denne forbindelse å vektlegge at disse individer som kroppslig virkende enheter bestandig alt er tilstedeværende her-enheter (sml. primærdifferensieringen). De er denne her-enheten og ikke en annen. Slik sett lar de seg ikke som her-enheter erstatte. De er spesielle og enganglige. Det virke som leves og som fastholdes kan ikke leves og fastholdes av en annen her-enhet som jo må være der, når denne er her, resp. er den når den inntar en der-enhets ”sted”, alt i sitt her og der-enheten forblir som et der, noe som reflektert gir opphav til primær forskjellighet, et uttrykk som må adskilles fra primærdifferensiering. På den éne side innebærer dette at den levde og erfarte virkelighet er deres og at den tilkommer nettopp dem. De er selv

denne tilkomst, men "dem" og "deres" gjelder alle de enheter som her omtales som individer og primærdifferensiering/-forskjellighet treffer dem alle. På den andre side har dette opparbeidingsmessig den implikasjon at det som tidligere ble omtalt som "legemer i rent fysisk forstand", som "kroppslig legemer" og som "kropper" beholder sin berettigelse for alle de nå fikserte individene, men bestandig dreier det seg om deres legemer, om deres kroppslig legemer og om deres kropper, d.v.s. om deres egne arbeidskropper og ikke om andres. Her er intet å korrigere 9)..

3) videre betingelsesforhold: ut fra de egne og opparbeidede meningssammenhenger betinger vår bestanddel en annen bestanddel, nemlig "individer som er i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser", en bestanddel som er betinget av vår bestanddel og dertil selv representerer et "betinget av" i forhold til denne. Det kommer nå an på å profilere hva disse meningssammenhengene samlet står for og egentlig innebærer når vår bestanddel betinger og som betingende slår inn, resp. når den i henhold til egne forutsetninger selv betinger. Vi begrenser oss til merknader:

a) de individer som er tilkomst i den forstand at levd og erfart arbeidsvirkelighet tilkommer dem, utgjør den arbeidskraft som tilsetter kraft og energi. Det er altså nå ikke berettiget bare å si at arbeidskraften utgjøres av slike individer. Derfor må presiseres at det egentlig, d.v.s. ut fra vår bestanddels meningssammenhenger er slike individer som er i arbeid når et "i arbeid" faktisk finner sted. De er i arbeid som kroppslig virkende enheter og dette virke leves og erfares, organisert og sammenholdt av arbeidskroppen. Slik er de (når et "i arbeid" faktisk finner sted) tilstedeværende her-enheter. Som sådanne lar de seg ut fra et der-ståsted karakterisere som kroppslig legemer i henhold til kroppslighet og som legemer i ren fysisk forstand. Forutsatt primærdifferensieringen og den primære forskjellighet må nå likevel understrekes at det bestandig og uansett er snakk om deres legemer og om deres kroppslig legemer. De "tilhører" slike kroppslig virkende enheter (sml. arbeidskroppen) og er deres i individforstand: individer er jo her nettopp betegnelsen for dette kroppslige virke som levd og erfart og for den levde og erfarte arbeidsvirkelighet som "gir" seg herutfra, resp. for denne tilkomst.

b) vel er det slik at den tidligere omtalte tilrettelegging av primærforhold (stå-/sitteforhold, luft- og temperaturforhold osv.) er basert på tilfølgningen av de

kroppslige bevegelser som gjøres, resp. av deres egenart. Det som egentlig ligger til grunn er likevel disse kroppslig virkende enheter selv. Dette og hint er påkrevd: de må sitte/stå, se og høre, puste, ikke fryse osv., skal et "i arbeid" finne sted og økonomisk aktivitet komme i stand. Derfor tilfølgetaken og tilrettelegging av primærforhold med tilhørende regulering og organisering. En slik regulering og organisering har imidlertid først noe for seg ved at den følges opp av disse enhetene i deres virke. Den må innpodes dette virke som organisert og sammenholdt av den egne arbeidskroppen – en form for egenorganisering. Denne egenorganisering må forutsettes, skal tilretteleggingen av primærforhold gjennom regulering og organisering framstå som regulerte og organiserte forhold, d.v.s. som arbeidsforhold.

c) vel er det slik at den tidligere omtalte tilrettelegging av arbeidsplassforhold (hvilesteder, kantiner, toaletter osv.) er basert på tilfølgetaken av de rytmer som er innskrevet i de kroppslige bevegelser, fiksert som sakskomplekset "behov som skal tilfredsstilles". Det som egentlig ligger til grunn er likevel disse kroppslig virkende enheter selv. Dette og hint er påkrevd: de må ta pauser, spise, slå lens osv. Hvis ikke, går dette kroppslige virke i stå, et "i arbeid" finner ikke sted og økonomisk aktivitet opphører. Derfor tilfølgetaken og tilrettelegging av arbeidsplassforhold med tilhørende regulering og organisering. En slik tilrettelegging har imidlertid først noe for seg, samsvarer den med og tar den i vare dette kroppslige virke, resp. det å virke og det virke som herved utfolder seg. Det tilrettelagte i form av hvilesteder, kantine osv. må med andre ord ha tatt høyde for det påkrevde rent bygningsmessig og når det gjelder bruk, skal det tas i bruk og inngå som noe selvsagt i et kroppslig virke, organisert og sammenholdt av den egne arbeidskroppen. En selvorganisering av dette virke i sin utfoldelse er her i spill. Uten denne selvorganisering blir den tilhørende regulering og organisering retningsløs. Den forutsettes følgelig når det er snakk om regulerte og organiserte forhold, d.v.s. om grunnleggende arbeidsplassforhold.

d) vel er det slik at den tidligere omtalte tilrettelegging av arbeidsplassene som sådanne er basert på tilfølgetaken ikke bare av kroppslige bevegelser, men av kroppslegemene i sin kroppslighet (sml. arbeidsplassene som spesielt tilrettelagte og dermed som spesielt regulerte og organiserte rom). Det som egentlig ligger til grunn er likevel disse kroppslig virkende enheter selv, resp. deres virke slik det utfolder seg, slik det leves og som fastholdt erfares og slik det "gir" levd og erfart

arbeidsvirkelighet. Dette virke krever sitt. Det erobrer rom, et rom som det samtidig tider – uomgjengelig skal de kroppslig virkende enheter ikke bare være i arbeid, men (når et "i arbeid" faktisk finner sted) effektivt bidra til økonomisk aktivitet. Derfor tilfølgelaget og tilrettelegging av arbeidsplassene som sådanne hvor den tilhørende regulering og organisering er innrettet både mot å begrense og å fremme romerobringen. En slik anlagt temming har imidlertid bare noe for seg, følges den opp og integreres den i det praktiserte virke som organisert og sammenholdt av den egne arbeidskroppen – en form for regelfølgning. Først denne gjør de regulerte og organiserte rom til bevegelsesrom i egentlig forstand for disse kroppslig virkende enheters virke og lar arbeidsplassene framtre som deres.

IV: "disse individene selv er som deg og meg"

1) egne meningssammenhenger: det påfallende ligger i uttrykket "disse", påfallende idet det avgrenser "individene". Det dreier seg følgelig nå ikke om individene rett og slett og heller ikke om dette individet, men om disse, altså ikke om alle eller om "hin enkelte", men om dette, dette, dette osv. – et rent opptellingsanliggende hvor opptellingens omfang og dermed slutt likevel er ubestemt og forblir ukjent. En "åpen" mengde i og med at først opptellingens slutt gjør den meningsfull: slutten "gir" og avgrenser samtidig mengden.

"Selv" er å anse som karakteriserende uttrykk. Det karakteriserer individene og da som disse individene. Det er slik sett bundet til "disse", d.v.s. at dette "selv" ikke innebærer en vesenskaraktistikk av individene, resp. av individet, ikke en grunn hverken for alle eller "hin enkelte", men nettopp en karakteristikk av dette, dette, dette osv. og egentlig av noen slik noen angir denne ubestemte eller "åpne" mengde.

Som karakteriserende uttrykk trekker "selv" med seg et "er". Nå kan "er" utsies både på denne og hin måte og ut fra ulike betydningssammenhenger. I vår sammenheng er det likevel henfalt til det selvfølgeligste og mest kjente – som om det nesten umerkelig bare sniker seg inn. Dette er her tilfelle i og med at det kun opptrer som et betegnende uttrykk, resp. som betegnelse for hva "selv" trekker med seg i henhold til sin hovedkarakteriserende funksjon overfor "disse". Er-uttrykket har følgelig form av en enkel konstatering: disse individene selv, de er altså.

Men likevel: det er disse individene selv som er, d.v.s. som treffes og fikseres gjennom dette "er". "Individene" utgjør sentraluttrykket i bestanddelen. Som sådant angir det enheter, enheter som lar seg telle opp: dette, dette, dette osv., resp. det som opptelles i allmenn form. Det er det enhetsbestemmende og nettopp derfor det sentrale såvel for "disse" som for "selv". Uten referanse til en slik enhetsbestemmelse forblir de som uttrykk retningsløse 10).

Det bærende nøkkeluttrykk er imidlertid "deg og meg". Sentraluttrykket gir kort i og med at nøkkeluttrykket innføres gjennom et "som". "Som" henviser i bunn og grunn til "individene" og til hva som dermed blir angitt: enheter som lar seg telle opp og det som opptelles i allmenn form.

I og gjennom nøkkeluttrykket koples "deg" og "meg", hvori ligger en viss likegyldiggjøring og mangel på differens. Det dreier seg jo ikke om enten deg eller meg, men om både deg og meg i og med at "deg" koples til "meg" og "meg" til "deg". "Deg" kan erstattes med "meg" og "meg" med "deg" uten at betydningsinnholdet i uttrykket endres. Slik sett går det om deg'er og meg'er og da som betegnelser for den enhetstype som fikseres gjennom bestanddelens hovedanliggende (sml. sentraluttrykket), egentlig om et "oss" hvis omkrets likevel fortaper seg i det ubestemte. Et "vi" overstiger de rammer som framstillingen nå beveger seg innen.

2) opparbeidede meningssammenhenger: en binding til en annen bestanddel er til stede, knyttet til et bestemt bindeledd, nemlig "hvor". "Hvor" er utgangen for bestanddelen "et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv", samtidig som det her fungerer som inngang. Et betingelsesforhold er dermed angitt, resp. bringes et avgjørende "betinget av" til uttrykk som vedrører hva "hvor" står for og innbefatter. Dette "betinget av" lar seg formulere slik: hvis det ikke forefinnes et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv som utspiller seg der arbeid forekommer (sml. det dobbelte "at" fra tidligere), finnes heller ikke disse individene selv som er som deg og meg.

Hva med de herutfra opparbeidede meningssammenhenger? Kun når det forefinnes et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv som anført, finnes det slike individer som her omtales som disse. I denne forbindelse er for det første å framheve at dette arbeidsliv jo befinner seg innen en nasjonalstats grenser og på dens

territorium. Da må disse individene være individer i nasjonalstatlig forstand, d.v.s. at de må kunne påtreffes innen slike grenser og på et slikt territorium. Det kan likevel ikke dreie seg om alle påtreffbare (sml. alle som fiksert gjennom uttrykket "befolkning" og festnet gjennom befolkningsstatistikk), bare om de som er tilstede der hvor arbeid forekommer, en forekomst som vi kan forestille oss som spredd utover nasjonalstatens territorium. Det må være slike individer som her betegnes som disse, resp. som dette, dette, dette osv., noen altså slik noen står for en ubestemt eller "åpen" mengde. På et bestemt tidspunkt er de imidlertid alt opptalt rent statistisk og utgjør en avgrensbar mengde.

For det andre er å framheve at dette arbeidsliv slik det utspiller seg, alt er regulert, resp. utspiller det seg som regulert, noe som henviser til regulering ved hjelp av lover, forskrifter, forordninger osv. Dermed tilkjennegis en særegen eksistensform hvis felt utgjøres av konstellasjonen regulering/det regulerte, en eksistensform som har sitt medium og sitt hvor. Herigjennom former den sitt eget innhold, d.v.s. at eksistensformen selv er bevirkende og produserende. Deri ligger at individene som disse blir bevirket og produsert gjennom regulering og må bli fiksert som regulerte. Det dreier seg altså om regulerte individer som så å si blir til i konstellasjonen regulering/det regulerte, resp. i dette fram og tilbake mellom lover, forskrifter, forordninger osv. og det lovbestemte, foreskrevde og forordnede. Deri ligger òg at den type væren som tilkommer eksistensformen (sml. dens felt, dens medium og dens hvor) gir kortene for hva disse individene selv kan være. Slik profileres nå det rent betegnende er-uttrykket som ellers fortaper seg i det selvfølgeligste og mest kjente. Det trer fram som overbestemmende selve bestanddelen i og med at det bekjentgjør en bestemt type væren.

For det tredje må framheves at eksistensformen jo nettopp former sitt eget innhold: den "gir" innholdsmessighet. Deri må ligge at individene som disse ikke bare bevirkes og produseres og i og for seg lar seg fikserte som regulerte. Konstellasjonens fram og tilbake mellom lover, forskrifter, forordninger osv. og det lovbestemte, foreskrevde og forordnede innebærer på innholdsplan rettsliggjøring, noe som slår ut overfor de regulerte individene: de rettsliggjøres i arbeidsrettslig forstand og konstitueres som rettssubjekter, som subjekter for rettigheter og plikter. Den omkrets som slike individer beveger seg i som subjekter, kan (uttrykt i virkelighetstermer) karakteriseres som deres arbeidslivsvirkelighet. Deri ligger òg at hvem som helst og alle og enhver

er rettssubjekter, bare de er noen i anført betydning (sml. igjen bindingen til dette dobbelte "at"). De lar seg utveksle og erstatte, men er som rettssubjekter likeartede. Denne likegyldighet og mangel på differens gjør dem til deg og meg: egentlig er de både deg og meg og deg som meg. Ethvert deg er likegodt meg og ethvert meg likegodt deg. Rettssubjektbestemmelsens differens er kun en differens av det éne og det samme, resp. går det her om det sammens egen differensiering.

3) videre betingelsesforhold: vår bestanddel betinger ut fra egne og opparbeidede meningssammenhenger og altså samlet bestanddelen "et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv" som den jo selv er betinget av. Hva den står for og innbefatter av mening innpodes nå denne. Den gjør følgelig på egne premisser sitt standpunkt gjeldende. Her kun noen merknader:

a) dette organiserte og nasjonalstatlig regulerte arbeidsliv slik det utspiller seg der arbeid forekommer, omhandler egentlig produksjonen av individene som disse og da som regulerte og rettsliggjorte, resp. som rettssubjekter på anført måte. Det dreier seg om et overordnet og i siste instans avgjørende arbeidslivspolitisk anliggende hvorigjennom nasjonalstaten frambringer "sine". Vi kan riktignok si at slike individer må befinne seg innen nasjonalstatens grenser og på dens territorium: de må være påtreffbare og dertil tilstede der arbeid forekommer. I og for seg er dette likevel saken uvedkommende. Vesentlig er kun at de er der, nemlig som sysselsatte (sml. innføringen av termen tidligere).

b) for å posisjonere rettsliggjøringen kan vi forestille oss den tilgrunnliggende regulering som fraværende. Da ville vi stå tilbake med virksomhetsinitiert regulering og organisering og med den nevnte overregulering gjennom det markedsbaserte reguleringssystem. Det forestilte fravær tydeliggjør reguleringens karakter: et arbeidslivspolitisk inngrep. Selve inngrepet lar seg nærmere bestemme ved oppfølging av konstallasjonen regulering/det regulerte, resp. i dens fram og tilbake både når det gjelder egenart, innhold og implikasjoner, f.eks. overfor det organiserte (sml. smitteeffekten som tidligere omtalt). Arbeidsrettslige redegjørelser kommer dermed i fokus.

c) den regulering som vi har vært opptatt av og som har karakter av et arbeidslivspolitisk inngrep kan ikke løsrives fra, men må sees i sitt direkte samspill

med andre typer reguleringer. Noe er altså å gå inn i den som regulering (sml. det arbeidsrettslige), noe videre å fiksere den ut fra og gjennom dette samspillet. Andre typer regulering av spesiell relevans ville være selskaps- og eierskapsreguleringen, produktreguleringen, markedsreguleringen (øg vedrørende arbeidsmarkedet). Samlet henvises det hermed til det nasjonalstatlige reguleringssystem hvis primære og overgripende hensyn er knyttet til sikringen av økonomisk reproduksjon. Dette hensyn gjennomsyrrer hver enkel reguleringstype, også den som nå har stått i sentrum for oppmerksomheten.

2) Det å utlegge. Hva framkommer gjennom den andre bevegelse og altså via dens form: å utlegge? Ved første øyekast kan det å utsi og det å utlegge té seg som to sider av samme sak, resp. kan det virke som det å utlegge bare er en fortsettelse av det å utsi: det utsagte blir nå også utlagt, i betydningen tolket. Man går så å si i dybden.

Vi distanserer oss imidlertid fra utlegging som tolking. Ved det å utlegge går det om en egen gripende bevegelsesform som er like helhetlig og samlet som den foregående. "Affiniteten" består i at utleggingen bretter ut det samme profilerte meningsinnhold m.h.t. meningsinnhold og da med sikte på klarering av hva den angjeldende problematikk innbefatter og i at det også her rekurreres på problemformuleringens bestanddeler/uttrykk. Bestanddelene blir likevel ikke transformert til støtter. Det som brettes ut er forbindelseslinjene mellom dem og følgelig dette "mellom".

Gammelt nytt? I og for seg kunne man si at problemformuleringen i dens rent språklige fortetting og når det gjelder internlogikk alt har innebygd i seg forbindelser. Det dreier seg jo ikke om en ren opphoping av uttrykk og bestanddeler i en vilkårlig orden. I og for seg kunne man videre henviser til andre refleksjonsform i den gjennomførte rekonstruksjon av det fortettede ("frisettingen") slik den reflekterer seg i selve problemformuleringen som indikerende en problematikk. Der er alt en rekke forbindelser mellom bestanddelene/uttrykkene fiksert. For den saks skyld kunne man i tillegg rekurrere på hva som er sagt om støtter i foregående bevegelsesform: hver støtte er å eksplisere ut fra seg selv og for seg, men nettopp slik de speiler de andre støtter. Heller ikke her kommer vi utenom forbindelser, selv om disse i pakt med

speilingen holder seg på det interne plan. Men hva ligger egentlig i dette med forbindelseslinjer i vår forstand? Og hvorledes skal noe slikt håndteres?

a) når det gjelder håndteringen er å ta utgangspunkt i at det å utlegge som utbretting av forbindelseslinjer innebærer å gripe den gjensidige betingethet, hvorigjennom de enkelte bestanddeler/uttrykk er for og gjennom hverandre. Deri ligger en direkte avheving fra den riktignok gjensidige, men likevel monadologisk funderte speiling av andre bestanddeler/uttrykk i hver især.

La oss illustrere på følgende måte: vi kan si at A (enten som bestanddel eller uttrykk) har forbindelseslinjer til B som B har slike linjer til A og at de i første omgang herigjennom (sml. utbrettingen av linjene) er hva de kan være i forhold til hverandre. Men A har i tillegg forbindelseslinjer til C og D og disse (som har sine forbindelseslinjer til B som B til disse igjen, samt til A) gir i sin tur forbindelseslinjer til B som jo for øvrig kan ha forbindelseslinjer også til E som F. Vektlegges at A kan være en bestanddel og B et uttrykk osv., øker kompleksiteten. Vi blir stående igjen med en uendelighet av i og for seg relevante forbindelseslinjer som dels krysser hverandre, dels er koplet og dels overlager hverandre – en uendelighet som fortaper seg i sitt eget mangfold som tråder i en vev.

Håndteringsvansker av dette slag nødvendiggjør visse presiseringer:

forbindelseslinjer er ikke å oppfatte som linjer som trekkes mellom punkter som fastliggende størrelser. Disse står ikke bare der for så å inngå i forbindelser med hverandre, forbindelser hvorved de først som sådanne blir satt i spill.

Forbindelseslinjene relaterer og i relateringen blir dette og hint ikke satt i spill, men står på spill. Det er dette "på spill" som den nå relevante bevegelsesform i sin griping utlegger. Først da befinner gripingen seg i det omtalte "mellom" og kan brette ut det som her er på gang: den gjensidige betingethet hvorigjennom dette og hint (om bestanddeler eller uttrykk) er for og gjennom hverandre, men hvor også referanser til andre relateringer enten er anlagt eller blir henvist.

Slike referanser kan direkte følges opp, noe som foranlediger griping nettopp av denne relatering som så har sine referanser som foranlediger griping av en videre relatering osv. Referanser sammenfører. Herutfra kan vi forestille oss ulike typer

referansesystemer som i henhold til sine sammenføyninger situerer enkeltrøttingene og plasserer dem i forhold til hverandre, alt etter vekt og rang.

Sammenføyninger og referansesystemer av dette slag t3r seg imidlertid som vilkårlige: de svever s3 å si i løse luften. Det forblir 3pent hva som funderer dem og hvorledes noe slikt kan bli gitt en ekspliserbar framstillingsform. Blikket blir dermed rettet mot det som egentlig grunner denne gripende bevegelse slik den utlegger ved 3 brette ut forbindelseslinjer p3 anført vis.

Igjen er det p3krevd 3 rekurrere. N3 rekurreres p3 problemformuleringen i dens rene spr3klige setningsform og p3 det "er" som den bringer til uttrykk – som kopula, d.v.s. som b3nd og som det 3 binde sammen.

Dette "er" dukker n3 alts3 ikke plutselig opp. Det har v3ert der hele tiden og er forut for alle de forbindelsesformer som tidligere ble resymert. Problemformuleringen sier jo:

denne levde og erfarte		dette i arbeid p3
virkelighet til individer	er	virksomhetsbaserte
		arbeidsplasser

Dette "er" har v3ert der, men oppdages som kopula nettopp n3, og da ut fra bestemte h3ndteringsvansker. Det oppdages som det som gjør mulig at dette og hint er bundet sammen og gripende lar seg utlegge som forbundet og dermed som relatert ikke til, men p3 hverandre (sml. igjen denne gjensidige betingethet hvorigjennom de er for og gjennom hverandre). Enhver relatering er fundert i dette "er" og uttrykkeliggj3r det p3 denne eller hin m3te, men som det samme "er": noe gjennomgripende som lar seg differensiere, men som holder seg som det samme i og gjennom differensieringene. Derfor henger ogs3 relateringene i hop, noe som blir tilkjennegitt gjennom referanser dem imellom. Dette gir opphav til spesielle sammenføyninger og til referansesystemer av ulik type. Slik sett er det berettiget 3 si at problemformuleringens "er" grunner selve gripingen og "sikrer" det enhetlige i den tilh3rende bevegelsesform.

b) dette h3ndteringsopplegget forblir likevel generelt og holder seg p3 p3standsplan, samtidig som det som anføres er avgj3rende for egenarten til den n3

relevante gripende bevegelse. Det trengs en operasjonalisering som er innrettet mot en praktikabel framstillingsform. Operasjonaliseringen er konsentrert om dette "er" i sin grunnstruktur og om den nevnte differensiering.

Først til grunnstrukturen: i problemformuleringen blir noe bestemt angitt, nemlig "den levde og erfarte virkelighet til individer." Det bestemte står imidlertid bare der, ensomt og overlatt til seg selv. Det er med andre ord kjennetegnet av en mangel: et "er" som kan gi det bestemthet. Bestemtheten blir angitt som "i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser." Det er nettopp denne bestemthet som dette "er" som kopula bevirker. Det iverksetter bestemtheten og bringer det bestemte til eksistens – i og gjennom problemformuleringen og følgelig på framstillingsplan.

Rent prosedyremessig innebærer dette en oppstart med det som "er" bringer til eksistens ("i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser") – en foregripende forsikring om hva som her er ment. Deretter blir det som herigjennom bringes til eksistens fiksert ("den levde og erfarte virkelighet til individer"), det bestemte altså. Det bestemte avgir så bestemmelsesgrunner for det som alt er blitt brakt til eksistens og gir det bestemthet. Noe er først, noe er deretter og noe er resulterende midte.

I pakt med det anførte er gripingen spesielt innrettet, resp. har den sin bevegelse: fra det første og til dette "deretter" og så tilbake igjen i og gjennom denne midte. Bevegelsen lar gripingens egen framferd komme til syne. Og gevinsten? Gripingen som utlegging blir gitt en forpliktende form som hindrer vilkårligheter ved ekspliseringen av enkeltrelateringer, samtidig som dens bevegende midte selv framtrer: et mellom ut fra dette "er" som bånd og som det som binder sammen. Rent prosedyremessig blir i tillegg klart at bestanddelen "et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv" i denne sammenheng mer er å regne som innramming, mens bestanddelen "disse individene selv er som deg og meg" i første omgang forvandles til et supplerende anliggende.

Noe er likevel grunnstrukturen, noe videre differensieringen av dette "er" som gjennomgripende, resp. av det som holder seg som det samme i og gjennom differensieringene. Hva med operasjonaliseringen på dette plan? Det gjelder å operasjonalisere differensieringene som dimensjoner. Hvorledes?

Det er å vektlegge at det er dette "er" selv som differensierer. Det lar seg i så henseende utspørre. Det kan for det første spørres etter dets at, resp. etter at det er, i betydningen: det er tilfelle. Og hva ligger heri? Tas "at" til etterretning er videre å spørre etter dets hvorfor, resp. etter hvorfor dette "at" er tilfelle og ikke noe annet. Og hva ligger heri? Tatt til etterretning er i tillegg å spørre etter dets hvorledes, resp. etter hvorledes det som er tilfelle og som er grunnlagt i henhold til sitt hvorfor selv framtrer. Og hva ligger heri? Er både dette og hint tatt til etterretning har vi kommet fram til hva dette "er" ut fra sitt at, hvorfor og hvorledes, d.v.s. i henhold til sine differensieringer og i utfoldet form står for, et "er" hvis grunnstruktur alt er klarert.

c) det gjelder å eksplisere hva det gjennom operasjonaliseringen tilrettelagte står for og innebærer. Ekspliseringen har grunnstrukturen som referanse og holder seg til de tre dimensjoner som er anført:

At

Vi spør nå etter dette "er" i henhold til dets at, d.v.s. etter at det er tilfelle: hva ligger i at og hva er tilfelle? Utgangspunktet er den rene konstatering, alt gitt gjennom problemformuleringen. Vi beveger oss da fra det som bringer til eksistens og til det som bringes til eksistens for så å oppholde oss ved dette tilbake igjen som bevegende midte (sml. "mellom").

Det som bringer til eksistens (A): "i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser" innebærer at noe gjøres med noe av en arbeidskraft som tilsetter kraft og energi og som må forutsettes som et kroppsliggjort legeme. Poenget rent virksomhetsmessig ligger i det gjorte og ferdige og i det samlede resultatet: produktet.

Det som bringes til eksistens (B): "den levde og erfarte virkelighet til individer" innebærer et kroppslig organisert virke. Dette virke slik det leves og erfares, "gir" virkelighet, en virkelighet som tilkommer individer. Det avgjørende ligger i dette virke som kroppslig og i hva det ut fra sin egen kroppslighet bevirker.

Den resulterende midte (dette "mellom"):

1) i henhold til A er alt innrømmet rent virksomhetsmessig at arbeidskraftens gjøren er og forblir bundet til et kroppsliggjort legeme, kroppsliggjort i den forstand at den (når den tilsetter kraft og energi) selv setter noe i gang og avslutter. Det innrømmes følgelig at et virke er i spill: det må regnes med, men lar seg også

beregne og kalkulere. Den gjøren som det her dreier seg om, blir altså å anse som en virkende gjøren.

Samtidig er imidlertid i henhold til B å innrømme at det kroppslig organiserte virke og det som herved bevirkes er hva det kan være ved at noe gjøres med noe: det har alt ikledd seg arbeidskraftens form. Dette virke er altså et gjørende virke. Det er nettopp slik det leves og erfares og det er slik det "gir" levd og erfart virkelighet som arbeidsvirkelighet, en virkelighet som tilkommer individer. Slik sett er den virkende gjøren alt et gjørende virke og det gjørende virke alt en virkende gjøren. Slik er dette "er".

2) den virkende gjøren er imidlertid et gjørende virke, i betydningen: hvis ikke et slikt virke, ingen virkende gjøren, ikke noe gjort, intet produkt i vår forstand. Dette gjørende virke er på sin side en virkende gjøren, i betydningen: hvis dette ikke er tilfelle, er ikke det kroppslig organiserte virke slik det leves og erfares av en slik karakter at det "gir" levd og erfart arbeidsvirkelighet i vår forstand. Det éne er ikke uten det andre. A ville forbli tomt og ubestemt og B ville ikke gi mening – en gjensidig betingethet altså i og gjennom hverandre som ikke oppheves og forsones og på dette vis lar seg redusere til det samme. Stikkordet er differens og differensen forblir, ja, dette "er" er selv denne differens, i siste instans fundert i det for A bærende: produktet som i det for B bærende: kroppen i sitt kroppslig organiserte virke.

3) det er likevel slik at denne virkende gjøren slik den viser til det gjorte og ferdige og til produktet, forplanter seg inn i det gjørende virke. Den skriver seg inn i det kroppslig organiserte virke, i det som leves og erfares, i den arbeidsvirkelighet som gir seg herutfra. Differensen bevares og festner seg.

La oss illustrere: det er mulig å forestille seg at et slikt kroppslig organisert virke når sitt verk. I vår sammenheng innstiller ikke verket seg. Verket framtrer kun som noe gjort og i produktform. Dette virke har så å si alt som bevirkende trukket seg tilbake fra det som skal bevirkes som verk og står tilbake med det som framtrer: det gjorte. Det er det slik framtrede som skriver seg inn i det som leves og erfares, i den arbeidsvirkelighet som gir seg herutfra, en arbeidsvirkelighet som tilkommer individer. De blir selv for-gjorte og produktifiserte.

Det er imidlertid òg slik at det gjørende virke forplanter seg inn i den virkende gjøren. Det festner seg som kraft og energi i det gjorte og i produktet. I og med at det herigjennom er hva det kan være som virke, får det sitt og da på rettmessig vis. Som virke forsvinner det likevel i det gjorte og fortaper seg i dets ferd mot produktet. Det likegyldiggjøres, blir noe ugjenkjennelig, noe materialisert, noe dødt. Bevart er det kun som minne: differensens egen uttrykkeligjøring.

To bevegelser (sml. forplantningene) altså som gjensidig er betinget av hverandre og som i gjensidighet uttrykkeligjør differens – dette "er"s egen differens. Slik er dette "er" når det er tilfelle. At det er slik, er i og for seg selvfølgelig nok og blir her kun påpekt (sml. konstateringen gjennom problemformuleringen). Det selvfølgelige gir likevel opphav til undring, en undring som her innløses gjennom spørsmålet: hvorfor er det nettopp slik og ikke annerledes?

Hvorfor

Tatt til etterretning at dette "er" er, i betydningen: er tilfelle, gjelder det å spørre etter dets hvorfor, d.v.s. etter hvorfor et slikt at er tilfelle og ikke noe annet. Spørsmålet er innrettet mot grunner. I og med at det her dreier seg om dette "er"s egen differensiering, bygger vi på det foregående og følger samme mønster.

Det som bringer til eksistens (A): "i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser" innebærer at noe gjøres med noe av en arbeidskraft. Denne gjøren er innrettet mot det gjorte og ferdige, resp. mot det samlede resultat, nemlig produktet. Det som her ligger bak og grunner er imidlertid knyttet til inntjening.

Det som bringes til eksistens (B): "den levde og erfarte virkelighet til individer" innebærer et kroppslig organisert virke som leves og erfares og som "gir" virkelighet, her som arbeidsvirkelighet. Dette virke er hva det kan være ved at noe gjøres med noe: det har alt ikledd seg arbeidskraftens form. Det som her ligger bak og grunner er knyttet til reproduksjonen av det kroppslig organiserte virke og egentlig til kroppen som slik bevirkende.

Den resulterende midte (dette "mellom"):

1) gjennom inntjeningen som grunn grunnes i henhold til A hva som er på gang når noe gjøres med noe av en arbeidskraft. Det går om økonomisk aktivitet

hvor kalkulasjon og regnskapsførsel står i høysetet, resp. om foretaksrasjonalitet 11). Inntjeningen selv er et foretaksanliggende, en inntjening for foretaket og dets eiere. Skal inntjening bli oppnådd, må imidlertid produktet presenteres på et marked, finne en selger og bli solgt. Da trengs dette og hint. Det er behov for råmateriale, utstyr og arbeidskraft, men innkjøpt til så lave kostnader som mulig. Spesielt kommer arbeidskraften i fokus. Her kan nemlig kostnadene i betydelig grad varieres (sml. reproduksjonsnivået). Slik sett gjelder det å kalkulere og regnskapsføre på et vis hvor inntektene av produktsalget overstiger utgiftene, resp. kostnadene knyttet til det innkjøpte. Uten dette ingen inntjening og intet poeng rent foretaksmessig i å opprettholde videre økonomisk aktivitet på denne virksomheten.

Gjennom reproduksjonen som grunn grunnes i henhold til B dette kroppslig organiserte virke slik det har ikledd seg arbeidskraftens form. Skal reproduksjonen finne sted, må nemlig bestemte behov tilfredsstilles, behov som er innskrevet i denne kroppen selv som bevirkende. Vel er det slik at visse behov må dekkes hvis dette virke i det hele tatt skal kunne foregå som et kroppslig organisert virke innen rammen av en virksomhet og på arbeidsplasser. Reproduksjonen selv er likevel knyttet til tilfredsstillelsen av grunnleggende behov som vedrører kroppens evne til å virke. Da må det alt være skaffet til veie midler i form av vederlag hvorved det kan erverves og bli innkjøpt som trengs. Hva som trengs, kan varieres (sml. reproduksjonsnivået). Vederlaget angir dette virkes egentlige anliggende: så høyt som råd er. Uten et visst minimum går det rett og slett i stå. Og uten et visst nivå ikler det seg ikke arbeidskraftens form. Nettopp slik er dette "er" i henhold til sitt hvorfor, innspent altså mellom inntjening og reproduksjon.

2) inntjeningen er altså i siste instans betinget av at et kroppslig organisert virke ikler seg arbeidskraftens form slik at kraft og energi tilsettes. Hvis ikke, ingen inntjening. Reproduksjonen på sin side er betinget av at det tilsettes kraft og energi og av at dette kroppslig organiserte virke alt har ikledd seg arbeidskraftens form. Hvis ikke, ingen reproduksjon. Slik sett er det éne ikke uten det andre, en relatering båret oppe av en gjensidig betingethet (et i og gjennom hverandre) som ikke oppheves eller forsones, men som forblir der i sin differens.

Denne gjensidige betingethet fastholdes og framtrer som et bytte hvor A får sitt og B får sitt, hvor det som byttes er svært forskjelligartet og hvor penger fungerer som

formidlingsinstans. Framtrer differensen på denne måten, så har den alt funnet sin form: byttet er i sin kjerne et pengemessig formidlet kjøps-/salgsforhold. A har etablert seg som kjøper og kjøper arbeidskraft, resp. tilsetting av kraft og energi, nemlig av B. B selv har alt etablert seg som selger og selger arbeidskraft, resp. evnen til å tilsette kraft og energi til A. B selger verken seg selv som selger eller er noe eksternt i forholdet til salget og slik sett salget uvedkommende. Det spesielle ved dette kjøps-/salgsforholdet er at selgeren følger med på lasset, men altså ikledd arbeidskraftens form. Enkelt og greit, men uten at formen tilkjenner sin egen forming: differensen slik den fastholdes og framtrer som bytte.

Og den pengemessige formidling i sitt forløp? A har alt solgt sitt produkt, resp. har produktet funnet en kjøper. Kjøperen har betalt så og så mye og A som selger sitter tilbake med beløpet. Forutsatt inntjening kan A på sin side kjøpe inn råmateriale, utstyr og arbeidskraft: tre selgere altså. A betaler så og så mye og selgerne sitter tilbake med beløpet. Nå kan noe gjøres med noe av en arbeidskraft, resp. kan et "i arbeid" på virksomhetsbaserte arbeidsplasser settes i gang. Selgerne har fått sitt, også B som ut fra beløpet som vederlag kan kjøpe inn hva som trengs for tilfredsstillelse av grunnleggende behov. B er blitt kjøper og finner sine selgere. Og i alle disse kjøps-/salgsforhold går det om et så lavt som mulig, resp. om et så høyt som mulig når det gjelder pengebeløpet. Enkelt og greit og så selvfølgelig at selv det spesielle i kjøps-/salgsforholdet mellom A og B mistes av syne: pengenes allmenne metamorfose likegyldiggjør deres formidlende funksjon knyttet til nettopp dette kjøps-/salgsforholdet 12).

Dermed har den differens som byttet fastholder og lar framtre funnet sin form og sitt pengemessige uttrykk. Herigjennom bevares den som differens mellom inntjening og reproduksjon, resp. er dette "er" i henhold til sitt hvorfor selv denne differens. Slik sett har vi egentlig (nemlig gjennom inntjening og reproduksjon som to ytterpunkter) fått avdekket dets produksjonsbetingelser og i denne forstand grunnlagt det.

3) Byttet slik det lar differensen mellom inntjening og reproduksjon framtre (i og ved det forskjelligartede som gjennom byttet byttes) og som alt har funnet sin form som et kjøps-/salgsforhold med en kjøper (K) og en selger (S), må være avtalt. Ved det avtalte kan det imidlertid ikke dreie seg om en engangsforeteelse. Det må være ved og være vedvarende avtalt, d.v.s. ha karakter av en avtale som selv angir sin

varighet. Gjennom avtalen slik den blir inngått mellom K og S festnes det som står på spill for K som for S: deres anliggender. De reflekteres og de objektiviseres, nemlig som avtalebestand. Avtalebestanden éner og avtalen blir derigjennom en vedvarende referanse.

La oss se nærmere på hva som ligger i selve avtalen:

- avtalen er navngivende. Kjøperen gis et navn, selgeren likeså. De navngis for hverandre og trer dermed ut av sin anonymitet. Slik sett kommer ikke kjøperen, men denne bestemte og navngitte kjøper i fokus: virksomheten i sin foretaksform (her som F) med sine eiere, innvevd i spesielle inntjeningssammenhenger. Likeså kommer det ikke an på selgeren, men på denne bestemte og navngitte selger: KG, PR og SV, hver innvevd i sin spesielle reproduksjonssituasjon. Kjøperen er den samme (identisk), mens selgeren er både KG, PR og SV. Bare som selgere er de de samme (identiske), ellers er de forskjellige nok (ikke-identiske). Deri reflekteres at avtalen som navngivende alt er denne, denne, denne osv. avtale uten at avtalebestanden som sådan av den grunn forskjelliggjøres.

- avtalen stedliggjør og gjørensbestemmer. Her skal avtalen ifølge kjøperen gjelde, hvor "her" står for virksomheten i dens stedlighet og der skal den innkjøpte arbeidskraften plasseres, hvor "der" angir stedet for det som skal gjøres og denne gjøren selv: en arbeidsoperasjon blant flere innen tilvirkningsprosessen. Det som skal gjøres er følgelig avtalemessig alt fiksert, likeså hva tilsettingen av kraft og energi krever av kunnen. På dette vis får kjøperen sitt og bevarer inntjeningshensynet.

Her skal avtalen for selgeren gjelde, hvor "her" står for arbeidsplassen innen rammen av virksomheten og der skal det kroppslig organiserte virke settes an, hvor "der" står for stedet som arbeidssted. Det som skal gjøres er følgelig alt avtalemessig fiksert, nemlig som oppgave, en oppgave hvis mestring forutsetter iverksettelse av virkets "kan". I overensstemmelse dermed og ikledd arbeidskraftens form skal dette virke nettopp tilsette kraft og energi. På dette vis gir selgeren sitt og tar i vare reproduksjonshensynet.

Gjelder dette for denne avtalen som for hin, så bevirkes en distribusjon, om enn på ulikt vis: der er som stedlig der for kjøperen arbeidsoperasjonenes der. Det er arbeidsoperasjonene slik de er innvevd i og betinger hverandre som deler av virksomhetens tilvirkningsprosess som angir gjørens plasser og der'er, besatt av arbeidskraft i et bestemt antall (et kart over tilvirkningsprosessen med inntegnede arbeidsoperasjoner kunne her ha fungert som illustrasjon). For selgere som KG, PR og SV er der stedet hvor det kroppslig organiserte virke settes an. Noe skal gjøres, et "kan" skal iverksettes, det kommer an på å tilsette "kvalifisert" kraft og energi. Dette er det kroppslig organiserte virkes der: der er et slikt virke, der også – et mangfold av der'er som ikke som sådanne er forbundet med hverandre. Det disse der'er har felles, er kun det kroppslig organiserte virke selv som ikledd arbeidskraftens form. Mangfoldet er slik sett et mangfold av tilsettere.

- avtalen tider og verdsetter. Så lenge, d.v.s. så og så mange timer pr. dag, pr. uke og pr. måned skal kjøperen disponere den innkjøpte arbeidskraften, resp. skal selgeren stå til disposisjon. Timene er likevel ulikt ladet med verd og verdsettes følgelig forskjellig, alt etter hva kjøperen krever av kunnen, resp. hva selgeren i henhold til sitt "kan" stiller med.

Deri ligger: så og så mye koster den innkjøpte arbeidskraften kjøperen, regnet etter timer og samlet (kostnadene) og så og så mye får selgeren ut av det, regnet etter timer og samlet (vederlag). Beløpet utbetales som lønn av kjøperen som blir lønnsutbetaler og mottas av selgeren som blir lønnsmottaker. Heri reflekteres kjøperens/selgerens anliggende, nemlig som "så lavt som mulig" (sml. inntjeningen) kontra "så høyt som mulig" (sml. reproduksjonen), men nå festnet og objektivert i avtalebestanden som rene tall, d.v.s. som timetall relatert til timesatser.

- avtalen identifiserer. Avtalen blir altså inngått mellom kjøperen og selgeren (når det gjelder kjøperen gjerne stadfestet gjennom representasjon) og avtalebestanden éner. Deri ligger former for identifisering: kjøperen må alt ha identifisert selgeren og på dette grunnlag tatt selgerens anliggende ("så mye som mulig" i henhold til reproduksjonsnivå) til følge som selgeren alt må ha identifisert kjøperen og på dette grunnlag tatt kjøperens anliggende ("så lite

som mulig" i henhold til inntjeningssituasjonen) til følge. På dette vis kjennes de ved og kan gjensidig vedkjenne seg avtalen: de enes. Bare ut fra slike forutsetninger gjelder avtalen og da i pakt med den varighet som den selv angir, bare derved kan vi si at avtalebestanden éner.

Å identifisere, ta til følge, gjensidig vedkjenne seg innebærer ingen aksept, i betydningen: godta. Gjensidigheten gir ikke noe felles. Snarere er det differensen inntjening/reproduksjon som aksepteres, men i den festnede og objektiverte form som avtalen tilkjenner. Avtalens kjerne er nettopp denne festing og objektivering av den differens som dette "er" selv bringer til uttrykk i henhold til dets hvorfor, resp. har gjennom avtalen og avtalebestanden dette hvorfor funnet både sitt adekvate og sitt endelige bevegelsesrom.

Dermed er klarlagt hvorfor et "i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser" (det som bringer til eksistens) er et i arbeid gjennom et kroppslig organisert virke som er bevirkende, som leves, som erfares og som "gir" arbeidsvirkelighet, en arbeidsvirkelighet som tilkommer individer. Dette "er" slik det i det foregående enkelt og greit bare ble konstatert og utlagt som et "at", i betydningen: det er tilfelle er nå utlagt i sitt hvorfor og i henhold til grunner. I tillegg er nå ikke bare produksjonsbetingelsene, men selve produksjonen av dette "er" blitt angitt, dets historikk så å si.

Hvorledes

Tatt til etterretning er videre å spørre etter dette "er" med henblikk på dets hvorledes, resp. etter hvorledes det som er tilfelle og som er grunnlagt som sådant selv framtrer og utfolder seg. I og med at det her dreier seg om dette "er's" egen differensiering, bygger vi på det foregående og følger samme mønster.

Det som bringer til eksistens (A): "i arbeid på virksomhetsbaserte arbeidsplasser" innebærer at noe gjøres med noe av en arbeidskraft. Denne gjøren er innrettet mot det gjorte og ferdige, resp. mot det samlede resultatet, nemlig produktet. Det som ligger bak og grunner er imidlertid inntjeningen. Derved blir dette og hint påkrevd.

Det som bringes til eksistens (B): "den levde og erfarte virkelighet til individer" innebærer et kroppslig organisert virke som leves og erfares og som "gir" virkelighet,

her som arbeidsvirkelighet. Dette virke er hva det kan være ved at noe gjøres med noe: det har alt ikledd seg arbeidskraftens form. Det som ligger bak og grunner er reproduksjonen. Reproduksjonen betinger at dette og hint blir nødvendig.

Den resulterende midte (dette "mellom"):

1) inntjeningen har ut fra A alt fått sitt bevegelsesrom, nemlig gjennom avtalebestanden slik den fikserer hva som skal gjelde. Avgjørende for A er likevel å få inntjeningen til, nemlig gjennom økonomisk aktivitet i form av tilvirkning som gir et produkt som kan selges på markedet med fortjeneste. Dette er påkrevd, skal inntjeningen sikres.

Det påkrevde skriver seg inn i "i arbeid": noe skal gjøres med noe, men det skal gjøres nettopp slik og i henhold til en foreskrevet kunnen. Og dette noe skal gjøres av en arbeidskraft (alt innrammet som et kroppsliggjort legeme) gjennom et virkende gjøren og da slik at kraft og energi tilsettes, men det skal nettopp tilsettes på denne måten, med så mye styrke og med så mye bruk av tid. Arbeidskraften må følgelig té seg slik og ikke annerledes i tilsetningen, skal det i det hele tatt være noe poeng med innkjøpet og med den gjennom avtalen avtalte bestand i en inntjeningssammenheng. På dette vis og altså gjennom innskriving artikulere det påkrevde seg.

Ut fra B har reproduksjonen alt fått sitt bevegelsesrom, nemlig gjennom avtalebestanden slik den fikserer hva som skal gjelde. Avgjørende for B er likevel å sikre tilfredsstillelsen av bestemte behov, både slike som er knyttet til dets virke her og nå og slike som vedrører kroppens evne til å virke (de grunnleggende behov). Dette er nødvendig, skal reproduksjon finne sted.

Det nødvendige manifesterer seg gjennom måten det gjørende virke innretter seg når det ikledd arbeidskraftens form tilsetter kraft og energi, i siste instans betinget av hva som kommer ut av det hele, nemlig som vederlag: ikke haste på, spare på krefter, ta pauser, ikke slite, ikke utsette seg osv. Dette skriver seg inn i det gjørende virke selv og preger hva som gjennom den virkende gjøren faktisk blir gjort. På dette vis artikulere det nødvendige seg og da som det som er nødvendig, skal reproduksjonshensyn ivaretas. Hvis ikke slike hensyn blir ivaretatt, har det knapt noe poeng å inngå en avtale og å stille seg til disposisjon.

Slik framtrer dette "er" i henhold til sitt hvorledes. Det framtrer nettopp i differensen mellom det påkrevde og nødvendige, resp. i spenningsfeltet mellom to samtidiggjorte artikulasjoner.

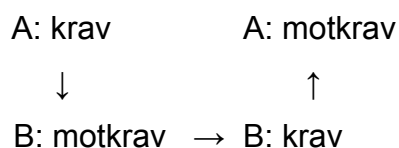
2) det påkrevde blir først til noe bestemt ved at det gjøres gjeldende, nemlig i form av framstøt. Avgjørende er å få satt det igjennom, resp. å få gjennomslag. Det går i denne forbindelse om å tvinge det påkrevde inn på den virkende gjøren, om å temme det her tilfeldige og uberegnelige slik dette er knyttet til arbeidskraften som et kroppsliggjort legeme og til et virke som nettopp er kroppslig organisert og bundet dertil: en reduksjon av det kroppsliggjorte legeme til et legeme rett og slett og av den virkende gjøren til en ren gjøren – så langt det lar seg gjøre innen avtalebestandens rammer, men egentlig båret oppe av et umettelig begjær som i og for seg ikke har noen grense.

Det nødvendige på sin side blir først til noe bestemt ved at det gjøres gjeldende. Avgjørende er å få satt det igjennom, resp. å få gjennomslag. I denne sammenheng går det om å erobre rom, d.v.s. om å tvinge det kroppslig organiserte virke inn på det gjørende virke slik at det finner sted i pakt med dette virkets egen organisering og følger denne organiseringens egne rytmer. Det går med andre ord om å redusere det gjørende virke til et rent virke – så langt det lar seg gjøre innen avtalebestandens rammer, men fundert likevel i drømmen om det egne verk som en drøm enda ikke utdrømt 13).

Det kommer følgelig an på i hvilken grad det påkrevde slik det blir gjort gjeldende, slår gjennom i forhold til i hvilken grad det nødvendige slik det blir gjort gjeldende slår gjennom. Det éne er likevel betinget av det andre. Å gjøre noe påkrevd gjeldende ville være et slag i løse luften hvis ikke noe sto i mot og på sin side ble gjort gjeldende (begjæret ville miste sitt objekt). Å gjøre noe nødvendig gjeldende ville være unødvendig og ikke gi mening hvis det ikke fantes noe som ytte motstand (drømmen ville forbli drøm). En gjensidig betingethet altså, hvor det gjensidige kommer til uttrykk som "så langt" kontra "så langt" og gjennom "i hvilken grad" – et styrkeforhold egentlig som ikke innebærer at gjensidigheten blir opphevet eller forsonet. Det holder seg i dette mellom og tér seg som et mellomværen.

Det er følgelig berettiget å si at dette "er" i henhold til sitt hvorledes (som er hva det kan være i differensen mellom det påkrevde og nødvendige) bevarer sin differens i form av et mellomværen. Som sådant er det nettopp inter-esse og "gir" som spesifisert og fiksert bestemte interesser. På denne måten trer ikke bare dette "er" fram i sin differens. Det framviser også sin utfoldelsesdimensjon.

3) interesser er først bestemte interesser ved at de fremmes. De fremmes i og gjennom dette mellomværen og ut fra et gitt styrkeforhold. Og de fremmes som krav og motkrav, illustrert slik:

Krav som motkrav er rettet mot dette forhold, dette sakskompleks osv. Som sådanne vedrører de hva som skal være.

I og for seg har slike krav/motkrav sin kontekst. Avtalebestanden fungerer som ramme og referansepunkt. Dette gjelder på det tematiske plan (sml. gjørensbestemmelsen, tid/verdsetting, kostnader kontra vederlag), men òg i kraft av identifiseringen: A som kjøperen og B som selgeren kjennes ved idet de vedkjenner seg avtalebestanden. De enes herigjennom, selv om dette ikke innebærer aksept og vet slik sett om hverandre som gjensidig bundet til hverandre.

Noe settes imidlertid på spill når krav/motkrav fremmes i henhold til bestemte interesser. Det som settes på spill er forutgående for enhver avtalesammenheng, samtidig som det overstiger denne eller hin bestand, resp. er det knyttet til konstellasjonen virkende gjøren/gjørende virke, til inntjening/reproduksjonshensyn, til det påkrevde/nødvendige. Det er slikt som virvles opp når bestemte interesser fremmes i form av krav og motkrav, konsentrert om dette forhold eller dette sakskompleks – en slags innebygd refleksivitet.

Om krav/motkrav vinner fram eller ikke, er oss nå uvedkommende. Det vesentlige ligger i det følgende: krav som motkrav er anlagt på å bevirke en forskyving av styrkeforholdet ut fra hva som er satt på spill (sml. "så langt" kontra "så langt", samt "i hvilken grad"). Dette forskyvingsøyemed utspiller seg mellom kjøperen (K) og

selgeren (S), altså i det omtalte mellom og som et mellomværen. Det transformeres imidlertid gjennom krav/motkravsformen og blir til et mellomværende dem imellom.

Dette mellomværende er alt spaltet og tér seg som et mangfold av mellomværender, illustrert slik:

I	II	III	IV
K	K	K	K
↕	↕	↕	↕
KG	PR	SV	X

Deri ligger at de bestemte interesser bestandig er disse spesielle interesser som krav /motkrav bestandig også er disse spesielle kravene og disse spesielle motkravene, rettet inn mot disse spesielle forhold, disse spesielle sakskompleks osv. – terminologisk samlet i uttrykket ”interessekravsforhold”. Slik de utgjør et mellomværende er de likevel ikke så spesielle at de er særegne, like lite som de (som spesielle) selv kan stå for dette mellomværende rett og slett. De griper likevel over i hverandre og da på følgende vis: denne interessen fremmet som dette krav/motkrav overfor dette forhold eller sakskompleks som knyttet til I kan overlappes med denne interessen osv. som II tilkjennegir, mens den ikke overlapper, ja, direkte kan stå i motstrid til den interessen osv. som kjennetegner III. Ved en annen interesse fremmet som krav/motkrav overfor et annet forhold eller sakskompleks kan overlapping finne sted mellom II og III, mens overlappingen i forhold til I enten bare vedrører et bestemt henseende eller er fraværende. Ved denne interessen osv. er det slik, ved denne interessen annerledes, samtidig som det kommer an på de respektive interessers kraft og styrke, likeså på om de er mer generelle eller nærmer seg det særegne.

Denne interessen fremmet som dette krav/motkrav overfor dette forhold eller sakskompleks som knyttet til I, er imidlertid med hensyn til overlappinger og ikke-overlappinger med II og III overbestemt av disse spesielle interesser samlet sett, resp. av selve interessekravsforholdet og dermed av den samlede vev av overlappinger/ikke-overlappinger, samtidig som interessekravsforholdet selv herigjennom får sitt spesielle preg. Dermed griper dette mellomværende ut fra sitt interessekravsforhold over i et mangfold av mellomværender som har sine interessekravsforhold. Det er imidlertid fra et annet mellomværendes ståsted allerede

og som sådant plassert i dette mangfold av mellomværender. På denne bakgrunn sier vi altså at dette mellomværende alt er spaltet og tær seg som et mangfold nettopp av mellomværender.

Settingen må likevel tillegges avgjørende vekt: K forblir den samme (identisk), men utspiller sine bestemte interesser som spesielle og i krav/motkravs form forskjelligartet i I, II og III. KG, PR, SV osv. er vel identiske i den forstand at de alle som selgere er de samme (identiske). Ellers er de forskjellige nok (ikke-identiske) og utspiller sine bestemte interesser som spesielle og i krav/motkravs form selv og som forskjellige.

Samlet gir dette et vell av relateringer som dels er kryssende, dels overlappende og dels motstridende, innspent likevel i et med hverandre/mot hverandre. En slik strukturert hverandrehet er sosial, resp. bruker vi uttrykket "sosial" for å karakterisere den.

Dermed har vi fulgt opp dette "er" i henhold til dets hvorledes, først i dets rene differens og slik det framtrer (sml. det påkrevde kontra det nødvendige) og deretter slik differensen selv bevares og gir kort for utfoldelse (sml. dette "så langt"/"så langt" og "i hvilken grad"). Til slutt har vi fiksert måten differensen innhenter sine anliggender på, d.v.s. differensen ikke bare slik den framtrer, men som utfoldet (sml. gangen fra mellomværen over mellomværende til mellomværender). Hva står så egentlig dette "er" for i henhold til dets hvorledes? Etter å ha konstatert dets at ("det er tilfelle") og dets hvorfor ut fra så vel produksjonsbetingelser som produksjon er det berettiget å si: i henhold til sitt hvorledes er dette "er" selv som grunnrelasjonalt og sin grunnbestemmelse et sosialt "er" 14).

3) Det å vitensfundere. Hva framkommer gjennom den tredje bevegelse og altså via dens form: å vitensfundere? Ved første øyekast kan en slik fundering virke noe søkt og overflødig. For en viten er jo blitt tilkjennegitt gjennom den anvendte språkføring. Den er dertil fra tid til annen selv angitt, om enn i generelle ordelag og er i tillegg direkte omtalt i kommentarer som i underkommentarer. Skulle det her bare komme an på å gripe denne viten mer eksplisitt, d.v.s. på å åpne og eksplisere den som sådan – en form for rekapitulerende og oppsamlende bevegelse som fordyper det

an-sagte, utsagte og utlagte i så henseende? Kanskje kan dette være nyttig. Slikt er likevel ikke nå intendert.

Poenget ligger nettopp i å markere det å vitensfundere som en egen gripende bevegelse. Hva skal vitensfunderes? Det profilerte meningsinnhold m.h.t. meningsinnhold, resp. det her mente. Først på denne bakgrunn kan bli klarlagt hva den angjeldende problematikk selv står for. Men hvorledes? Hva gripes som vitensfunderende?

Det som gripes er overordnede vitensformer og gripingen består i å utfolde den vitensbestand som er innebygd i dem og da med henblikk på det som er ment, nemlig med selve meningsinnholdet. Vitensformene er å anse som teoretiske systemer. De er opparbeidet gjennom forskjelligartede tematiske eksplikasjoner og sammenholder resultatene derav. Som systemer har de sin grunn: et knippe av nøkkelbegreper, samtidig som de altså forvalter en bestand: en vitensbestand.

a) først til håndteringen: det finnes i og for seg et mangfold av vitensformer. De som gripes gjennom den nå fikserte gripende bevegelse må imidlertid på en eller annen måte ha relevans – skal de være egnet til å vitensfundere det som er ment. Hva gir relevans?

Igjen er å rekurrere og da på det fortattede slik det er rekonstruert og reflekterer seg i problemformuleringen som indikerende nettopp denne problematikk. Bestemte vitensformer er alt anlagt i dette fortattede, men mer som referanserammer av teoretisk karakter og altså ikke som vitensformer i henhold til egen vitensbestand. Det er den slikt anlagte tilstedeværelse (sml. f.eks. tredje refleksjonsform) som gir relevans. Gripingen har dermed sine ledetråder. Det kan vi nå si, nemlig når det å vitensfundere er satt på dagsordenen.

Innrømmes at denne gripende bevegelse har sitt særpreg og sin egenart, er likevel å spørre hvorfor den viten som allerede er tilkjennegitt, generelt angitt og dertil omtalt, ikke gir grunnlag for relevans. Her dreier det seg imidlertid om en praktisert viten som er foranlediget av og knyttet til eksplikasjonen av bestemte saksforhold. Den er innkapslet i slike kontekster. Dette gir føringer som ikke er egnet til å åpne vitensformene som sådanne og med henblikk på den vitensbestand som er innebygd

i dem. Og det må jo være poenget, skal de fungere vitensfunderende og skal vitensfunderingen treffe det som er ment i anført forstand.

Hvis dette er poenget, kan innvendes: en slik vitensfundering forblir et slag i løse luften. Den overspringer hva som alt er utsagt og utlagt om det profilerte meningsinnhold m.h.t. meningsinnhold, ja, distanserer seg fra selve profileringen. Løsriver vitensfunderingen seg på denne måten, begir den seg inn på interne spor. Den er da knapt i stand til å treffe det som er ment med selve meningsinnholdet. Det som er opparbeidet blir egentlig skjøvet til side og likegyldiggjort.

Det er imidlertid å holde fast på at det å vitensfundere har sin egenart. Som gripende bevegelsesform fikserer den det profilerte meningsinnhold – det samme meningsinnhold som de andre bevegelsesformer fikserer. Det dreier seg derfor ikke om å overspringe. Det dreier seg heller ikke om å smyge seg inn på den alt praktiserte viten i et fortsettelsesøyemed. Vi tar avstand fra fortsettelseshistorier: som om framstillingen bare skulle være en avspeiling av meningsinnholdets egen utviklingslogikk og kun anlagt på å berette dets historikk. Vi snakker følgelig om affinitet.

Hva med affiniteten i vår sammenheng? Vitensformene er altså anlagt i det fortettede, men mer som referanserammer av teoretisk karakter. Dette innebærer at det an-sagte, utsagte og utlagte er ladet med, resp. alt innstilt i slike rammer. Den praktiserte viten (om som tilkjennegitt, generelt angitt eller omtalt) kan derfor med rette oppfattes som tegn, tegn på at visse referanserammer er anlagt, men også som tegn som videre henviser til bestemte vitensformer. Tegn er ikke det samme som uttrykk. Det tilkjennegitte, generelt angitte og omtalte er følgelig ikke uttrykk for disse vitensformer som sådanne, heller ikke for den vitensbestand som er innebygd i dem.

Ligger deri at vitensfunderingen ut fra gripingen av vitensformer og gjennom sin gripende utfoldelse av deres vitensbestand kan fungere som inngrep overfor dette og hint som enten er an-sagt, utsagt eller utlagt? Termen "inngrep" er lite adekvat. Det dreier seg ikke om å gå tilbake for å korrigere eller fikserer på nytt. Dette og hint saksforhold forblir slik det er anført. Det samme gjelder for den praktiserte viten. Noe annet er at den meningsavdekking som finner sted gjennom vitensfunderingen, er egnet til å perspektivere alt anførte saksforhold og relateringer dem imellom på nye

måter. Den kan videre åpne for andre argumentasjonstyper enn de hittil anvendte og dertil gi rom for kontroverser og disputer, nemlig ut fra hva som er innebygd som vitensbestand i vitensformene selv. Slik har meningsavdekkingen sine effekter.

b) gjennom håndteringen er det å vitensfundere blitt tematisert som en egen gripende bevegelse. Den beveger seg fra noe (det profilerte meningsinnhold) og til noe (vitensformene) og derutfra tilbake igjen (vitensfunderingen av det profilerte meningsinnhold i form av meningsavdekking). Hva med operasjonaliseringen av et slikt håndteringsopplegg, med selve tilretteleggelsen? Avgjørende i denne forbindelse er å få klarert hvorledes sakskomplekset "vitensformer" skal bli taklet og hva vitensfundering ut fra den vitensbestand som er innebygd i slike former egentlig går ut på. Klareringen finner sted gjennom ulike steg.

For det første: som anført er vitensformene anlagt i det fortettede som referanserammer av mer teoretisk karakter, men altså ikke som vitensformer. De må konstrueres og da på dette grunnlag. Hvorledes fikseres konstruksjonsgrunnlaget ut fra operasjonaliseringens ståsted?

Uten tvil gir de anlagte referanserammer ledetråder, ledetråder som det gjelder å følge opp. Blikket må da rettes mot det fortettede slik det rent språklig reflekterer seg i den tilgrunnliggende problemformulering som formulering og slik den (som en gjennomgripende fortetting av saksforhold) reflekterer seg i problemformuleringen som indikerende en problematikk. Konstruksjonsgrunnlaget lar seg avlese derfra, nemlig som de sentralanliggender som er brakt i spill gjennom det fortettede. Avlesingen tar form av en gjenformulering av hva det her egentlig dreier seg om.

Det dreier seg om:

- et "i arbeid" som finner sted på virksomhetsbaserte arbeidsplasser og altså innen en virksomhet som selv har foretaksform
- tilsetting av kraft og energi gjennom en arbeidskraft hvor arbeidskraften utgjør et legeme blant andre, men likevel et kroppsliggjort sådant
- et kroppslig organisert virke som gjennom sitt virke lever og erfarer og da slik at det levde og erfarte "gir" arbeidsvirkelighet, en virkelighet som tilkommer individer

- et arbeidsliv som er organisert og nasjonalstatlig regulert og hvor reguleringen foregår via lover, forskrifter osv.
- individene slik de befinner seg innen et organisert og nasjonalstatlig arbeidsliv, individer som selv er som deg og meg

Dermed har vi altså ikke gjort annet enn å gjenformulere det bærende i det fortettede. Gjenformuleringen har imidlertid sitt henblikk: fikseringen av grunnlaget for konstruksjonen av vitensformer i form av sentralanliggender.

For det andre: det gjelder ut fra et slikt grunnlag å konstruere de hovedtyper av vitensformer, resp. vitenstyper, som disse sentralanliggender bærer bud om og da i generelle og karakteriserende ordelag. Dette er utgangspunktet, et utgangspunkt som er egnet til å innsirkle de vitensformer som er relevante i en vitensfunderingssammenheng. Det som dermed kommer i fokus er:

- økonomiske vitenstyper av det slag som er konsentrert om foretak, virksomheter, tilvirkningsprosesser og produksjonsfaktorer
- arbeidsfysiologiske vitenstyper av det slag som tar for seg hvorledes de legemer som er kropp fungerer når de (ikledd arbeidskraftens form) tilsetter kraft og energi
- kroppssentrerte vitenstyper som følger kroppen i dens kroppslig organiserte virke enten ut fra hva som påvirker den og da med henblikk på effekter og reaksjoner (yrkeshygieniske, resp. rent arbeidsmedisinske vitenstyper) eller ut fra dette virke slik det leves og erfares og som levd og erfart "gir" arbeidsvirkelighet (arbeidspsykologiske vitenstyper, men dertil fenomenologiske vitenstyper, uttrykket "fenomenologisk" her brukt i vid forstand)
- arbeidsrettslige vitenstyper slik de innen en nasjonalstatlig ramme funderer lov og rett innenfor arbeidslivsområdet og derutfra hva som skal gjelde
- arbeidssosiologiske vitenstyper som rent sosialteoretisk fikserer de relasjoner som et "i arbeid" på virksomhetsbaserte arbeidsplasser gir opphav til

Konstruksjonen av hovedtyper av vitensformer som vitenstyper lar det teoretiske landskap komme til syne hvori de vitensformer som inngår i vitensfunderingen befinner seg. Noen av disse er derved alt stedliggjorte, andre framtrer som mindre

stedbundne, men likevel i hovedsak som mer her enn der. Som sådanne er hovedtypene lite forpliktende. Det dreier seg kun om et utgangspunkt. Hvorledes komme videre, hva med selve konstruksjonen av vitensformene?

Det kan her søkes støtte, nemlig i den alt anvendte språkføring, i det fra tid til annen generelt angitte og i det direkte omtalte, d.v.s. i den praktiserte viten. Den praktiserte viten lar seg jo oppfatte som tegn, tegn som henviser til bestemte vitensformer uten selv å være uttrykk for slike. Som sådan gir den praktiserte viten ikke grunnlag for relevans og den avgir heller ikke ledetråder. Transformert og fiksert ut fra operasjonaliseringens ståsted kan den imidlertid angi holdepunkter.

I selve konstruksjonen blir det dermed viktig å rekapitulere navngivninger som er anført i slike sammenhenger. Disse er imidlertid knyttet til formuleringer av bestemte saksforhold eller sakskomplekser. Det kommer altså ikke i og for seg an på navngivingene. Vesentlig er formuleringer som i sin språklighet eksplisitt tilkjenner gir termer, uttrykkskonstellasjoner og argumentasjonsformer. I rekapituleringen må følgelig hovedvekten legges på formuleringer av dette slag.

Det dreier seg likevel om holdepunkter, holdepunkter som først gir sitt til konstruksjonen av vitensformene, sees de på bakgrunn av de hovedtyper av vitensformer som er blitt skissert. Derfor er det her og nå ikke meningsfullt å gi seg i kast med en oppramsing av navn eller å fiksure disse og hine formuleringer med henblikk på tilkjennergitt språklighet. Meningsfullt er det imidlertid illustrerende å anføre noen paradigmatisk vitensformer, vitensformer som er relevante i en vitensfunderingssammenheng og som ikke er stedliggjorte, selv om de er stedbundne, d.v.s. befinner seg mer her enn der. Rekkefølgen reflekterer gangen i så vel sentralanliggender som i hovedtyper av vitensformer og innbefatter navn og tradisjoner:

- Smith
- Taylor
- Marx
- den epistemologiske tradisjon
- den fenomenologiske tradisjon
- Hegel
- Weber

For det tredje: det gjelder på bakgrunn av konstruksjonen å få klarert hva vitensfunderingen egentlig går ut på. Dette nødvendiggjør visse gjentakelser av poenger fra håndteringsopplegget, men i presiserende øyemed.

Som framhevet er vitensbestanden innebygd i vitensformene som teoretiske systemer, systemer som er opparbeidet gjennom forskjelligartede tematiske eksplikasjoner og som sammenholder resultatene derav. Og systemene har sin grunn: et knippe av nøkkelbegreper. Skal selve vitensbestanden bli utfoldet, er det imidlertid påkrevd å stille seg på vitensformenes standpunkt. Avgjørende er å få dem selv i tale og da ut fra egne forutsetninger, men ikke i henhold til egne premisser. Uten dette ingen åpning av vitensbestanden og ingen vitensfundering.

Dermed blir det klart (som i og for seg alt tidligere påpekt) at det her ikke går om fortsettelseshistorier. Det er ikke snakk om bare å bringe de anlagte referanserammer av teoretisk art til klarhet og tydelighet. Heller ikke dreier det seg om en videreførende tolkning av den praktiserte viten. Vel har konstruksjonen av vitensformene sitt grunnlag, men dette er satt gjennom et konstruksjonsøyemed og med henblikk på selve konstruksjonen. Et brudd altså så vel med de anlagte referanserammer som med den praktiserte viten!

Gitt bruddet, kan det likevel virke som vitensformene er noe ytre og fremmed som plutselig bare dukker opp annenstedsfra og at utfoldelsen av deres vitensbestand forblir et internt anliggende, bundet til prosedyrer som er særegne nettopp for dette teoretiske system. Dermed ville rekurreringen på vitensformer/vitensbestand alt ha distansert seg fra det som skal vitensfunderes (et slag i løse luften, sa vi tidligere). De ville opptre som kontrollinstanser og utøve makt, nemlig i form av inngrep som er anlagt på å forklare hva som egentlig er ment med dette og hint. Forklaringene selv ville da kunne legitimere seg ovenfra (en begrunnelsesproblematikk) eller nedenfra (en funderingsproblematikk).

Det legges her opp til et annet løp som billedlig kan karakteriseres med uttrykket "innenfra". Deri ligger at vi for å få utfoldet og åpnet den vitensbestand som er innebygd i vitensformer, beveger oss inn i det fortettede slik dette i og med selve problemformuleringen alt er brakt på banen. Vi utvikler det så å si ut fra den nå gitte

problemsituasjon, en form for oppletende oppdagelsesferd som avdekker videre fortettinger: lag etter lag – en ferd som i og for seg startet med fikseringen av konstruksjonsgrunnlaget og som ble fortsatt gjennom konstruksjonen av vitenstyper og settingen av paradigmatisk vitensformer. Vi beveger oss altså inn i det fortettede og innenfra klarerer vi hva som oppdages, nemlig med sikte på framstilling. Og bruddet? Det er alt satt i og med markeringen av det å vitensfundere som en egen gripende bevegelsesform, en bevegelsesform for framstilling blant flere.

Det er dette som gjør det påkrevd å få vitensformene selv i tale og da ut fra egne forutsetninger – en betingelse for å få utfoldet og åpnet deres vitensbestand for vitensfundering. "Ut fra egne forutsetninger" innebærer ikke å ta dem til følge i henhold til egne premisser (som om de uskyldig gjennom hermeneutiske metodikker bare igjen og som sådanne skulle kunne framtre). Det innebærer heller ikke å redusere dem til verktøy, verktøy som enkelt og greit står til hånd for dette og hint anliggende. At de egne premisser ikke blir fulgt opp, vil si: den internpretenderte gyldighet blir suspendert. Den blir skjøvet til side (satt i epoche), resp. blir den til et karakteristisk kjennetegn ved nettopp denne vitensformen.

Først på en slik bakgrunn er det berettiget å si at vitensbestanden ikke bare blir utfoldet og åpnet, men frisatt for vitensfundering. Dette skjer ved at vi beveger oss inn i det fortettende og ser "innenfra". Om dette "inn" er å anse som en tilbakegripende bevegelse som så å si går bakover og på denne måte innover i det fortettede eller som en framadskridende bevegelse (i og med at det fortettede gjennom problemformuleringen alt er kastet fram som noe som ligger foran og som noe som skal innhentes, nemlig med henblikk på framstilling) er i denne sammenheng mindre vesentlig.

c) så langt operasjonaliseringen av håndteringsopplegget i form av tilrettelegging. Tilretteleggingen har klarert hvorledes vitensformene skal takles (sml. konstruksjonen) og hva vitensfunderingen egentlig går ut på. Dermed er kortene gitt for eksplisering. Det gjelder herigjennom å forklare hva vitensformene som konstruerte selv står for.

Ekspliseringen finner sted gjennom tre fikseringer. Stikkord: vitensformene som teoretiske systemer, vitensformene som forvaltere av vitensbestand og

vitensformene som produserte og posisjonerte enheter. Fikseringene har vitensfunderingen "in mente", men er som sådanne ute etter å demonstrere det grep som karakteriserer den nå tematiserte gripende bevegelse.

A

(vitensformene som teoretiske systemer)

1) som tidligere anført beror vitensformer på forskjelligartede tematiseringer og på sammenholdingen av resultatene derav. Det som styrer og strukturerer tematiseringene og betinger sammenholdingen er de praktiserte begreper. Et knippe av nøkkelbegreper er satt i spill, hvor enkeltbegrepene bestandig alt er relatert til hverandre i over- og underordningsforhold og inngår i en bestemt konstellasjon.

Vesentlig i et fikseringsøyemed er å få grep om denne konstellasjonen for herutfra å følge de praktiserte begreper i deres begrepsfesting og i deres begrepsbestemmelser. Dermed innrammes hva som blir sett og hva som lar seg tematisere, likeså egenarten til resultatsammenholdingen. Samtidig avgrenser og setter begrepskonstellasjonen selv sitt utenfor: hva som ikke innstiller seg i synsfeltet og som verken kan bli sett eller sammenholdt. Det er på denne bakgrunn at vi snakker om vitensformene som systemer.

2) konstellasjonen av begreper slik den "gir" systemer, materialiseres i tekster, tekster som er sammenføydd i verker. Verker forfattes og har sin forfatter. De konstellasjonsbaserte praktiske begreper preger språkføringen i dens argumentative bevegelse (sml. det teoretiske ved systemene) og festner seg i ordvalg og uttrykksformer som i selve argumentasjonsformen. Dette gjør hva som forfattes gjenkjennelig, om det nå hører hjemme i denne teksten i dette verket eller i denne teksten osv. – på tross av forskyvinger i begrepsbruken. Konstellasjonen slik den "gir" systemer, er alt mer eller mindre eksplisitt kommet til uttrykk, nemlig gjennom bestemte typer tekster som har form av sammenfattinger, oppsummeringer eller selvpresentasjoner.

3) avgjørende i et fikseringsøyemed er å søke opp og å følge denne type tekster. Det gjelder rett og slett å tegne begrepskonstellasjonen med sine relateringer og sine over- og underordningsforhold opp – som et begrepskart. Slik blir vitensformene

vitensbestanden, men får også fram nye og uventede koplinger. Dermed blir ikke bare vitensformene tilgjengelige. Det de forvalter som vitensbestand blir åpnet og gjort håndterlig. Som en slik åpnet vitensbestand yter den imidlertid motstand mot den teksttroe omgang med denne og hin bestanddel og mot den rene sitering, resp. pukker den på sitt 16). På dette vis tas vitensbestanden som forvaltet i vare ut fra egne forutsetninger, men ikke i henhold til egne premisser, uomgjengelige skal den bli gjort fruktbar i en vitensfunderingssammenheng.

C

(vitensformene som produserte og posisjonerte enheter)

1) vitensformene slik de grunnes i begrepskonstellasjoner som "gir" systemer og slik de forvalter en i seg differensiert, men strukturert vitensbestand, er innringet av avhevinger og tilslutninger til andre vitensformer. Avhevingene/tilslutningene vedrører disse som sådanne eller i dette og hint henseende, men er ikke betinget av at de tilhører samme tematiske omkrets. Slik sett er noe ytre og annet alt blitt "innerliggjort", resp. inngår de som en integrert bestanddel i produksjon av vitensformene, resp. av den forvaltede vitensbestand. Herutfra posisjonerer de seg i det teoretiske landskap: de finner sitt sted.

2) slike avhevinger og tilslutninger er materialisert i tekster, tekster som er sammenføyd i verker som forfattes og har en forfatter: de er navngitte. Vesentlig er nettopp å gripe opp slike tekster hvor vitensformene som forvaltere av vitensbestand blir seg selv gjennomsluktige, d.v.s. hvor de posisjonerer seg, nemlig i form av disputer og kontroverser. De posisjonerer seg i slike disputer og kontroverser ut fra hvorledes andre posisjonerer dem, resp. plasserer dem innen det teoretiske landskap og tilviser steder: slik er de, dette står de for, slik ser de dette og hint sakskompleks. Og dette gjelder for hver vitensform – en speiling i hver især av andre vitensformer.

3) avgjørende i et fikseringsøyemed er få grep om vitensformene i henhold til denne speiling. Noen vitensformer lukker seg og involverer seg bare motvillig i disputer og kontroverser, mens andre opererer ut fra et utbygd henvisningssystem og med åpne referanser på en rekke plan. Uansett gjelder det å la vitensformene framtre som posisjonerte enheter: de må nettopp respekteres i sin egenart og som særegne

enheter, d.v.s. i pakt med egne forutsetninger, men altså ikke ut fra egne premisser. Dermed først kan de virkelig bidra i en vitensfunderingssammenheng, noe som minner oss om at det å vitensfundere jo ikke kun innebærer en meningsavdekking vedrørende dette eller hint saksforhold. Meningsavdekkingen går på det profilerte meningsinnhold m.h.t. meningsinnhold, resp. på det her mente. Slik sett strekker meningsavdekkingen seg ut og blir framstillingsmessig sett til noe gjennomgripende.

D) Problematikken som meningsenhet

Det er berettiget å si at det foregående har klarlagt hva problemformuleringen som indikerende egentlig innbefatter. Sammenhengen er som følger:

- problemformuleringen er blitt framstilt som indikerende en problematikk i henhold til sin rene formulering (sml. den språklige fortetting og den heri innebygde internlogikk). Det som derved kommer i fokus er den indikerte problematikk selv.
- problemformuleringen er blitt framstilt slik den i seg reflekterer en gjennomgripende fortetting av saksforhold (sml. rekonstruksjonen av det fortettede) og på dette grunnlag indikerer en problematikk, nemlig som denne og denne bestemte og med hensyn til kontekst. Det som derved kommer i fokus er den på dette vis indikerte problematikk, resp. blir tydelig hvilken problematikk det dreier seg om og hva den omhandler og ikke-omhandler. Dens meningsinnhold blir med andre ord profilert
- problematikken som indikert er blitt framstilt m.h.t. det meningsinnhold som allerede er profilert og via en stadig rekurrering på den problemformulering som indikerer den, om ut fra sin språklige fortetting/internlogikk eller ut fra det i den reflekterte. Det som derved kommer i fokus er hva problematikken som indikerende selv egentlig innbefatter (en spørremåte alt anført i starten): problematikken som meningsenhet.

Hva står meningsenhet for i denne sammenheng? Klarleggingen av problematikken som meningsenhet fant sted gjennom en fiksering av det meningsinnhold som allerede er profilert. Fikseringen tok form av grep, hvor selve gripingen ble avgjørende. Tre gripende bevegelsesformer ble adskilt som alle hadde sine prosedyrer (sml. håndtering, operasjonalisering og eksplisering) og som alle, men på ulikt vis rekkerte på problemformuleringen som indikerende.

Det følgende ble dermed tydeliggjort: gripingen utsier, utlegger eller vitensfunderer meningsinnholdet, helhetlig og samlet og ender opp (nemlig gjennom ekspliseringen) med grepet om meningsinnholdet som sådant, d.v.s. som utsagt, utlagt eller vitensfundert. Gjennom grepet begripes meningsinnholdet. Det settes på begrep. Å sette meningsinnholdet på begrep innebærer gripende og begripende og altså v.h.a. et grep å fiksere hva problematikken selv står for når det gjelder meningsinnhold, resp. å sammenholde og holde dette fast som problematikken meningsenhet. Begrepet begriper i hegelsk forstand "gjenstandens eget selv", dens "indre liv", hvor gjenstanden her er en rent framstillingsmessig produsert problematikk og "eget selv"/"indre liv" er det problematikken selv kan være ut fra hva den "gir" av meningsinnhold og følgelig som meningsenhet. I denne forstand er det hegelske fulgt opp, men ikke i henhold til egne premisser.

1) det er da berettiget å spørre: er da den framstilling som startet med den rene problemformulering og som har endt opp med en klarlegging av hva den derigjennom indikerte problematikk står for nå avsluttet? Det dreier seg ikke her om en avslutning i henhold til en innledning, en utviklingsbasert utfoldelse og en avslutning som setter sluttstrek. Vi har å gjøre med eksposisjon og eksposisjonen har framstillingskarakter. Framstillingsmessig er sjikt etter sjikt blitt framvist i et klarleggingsøyemed. Det går om avdekking i et fram og tilbake, hvor tilbake er tilbake til problemformuleringen og hva den bærer i seg (sml. rekurreringen). Sjikt etter sjikt og dermed implikasjoner, differensieringer og videre implikasjoner: det er likevel selve skriftligheten i sin tidsgang som vekker inntrykk av et etterhverandre hvor betingelsesforhold er drivkraft, et inntrykk som lett styrkes ved hjelp av et dybdedimensjonsbilde: man graver seg så å si dypere og dypere ned. Men ment er dette i sin samtidighet og innen rammen av analytiske klareringsfaser.

Slik sett er det på sin plass å snakke om en eksposisjonsbasert framstillingslogikk som produserer sin problematikk og hvor produksjonsprosessen er avgjørende. Den produseres imidlertid ikke rett og slett. Den forfattes og nettopp i og gjennom framstillingens eget bevegelsesrom, et rom som selv framtrer som en opphopende sammenstilling av ord og setninger innen rammen av en bestemt type språklighet (her som skriftlig) og via en spesiell teoretisk språkføring – for å knytte an til en formulering fra tidligere.

Derved er det tatt avstand fra en utviklingsbasert utfoldelse og fra fortsettelseshistorier – som om framstillingen skulle være en avspeiling av ”gjenstandens”, resp. problematikkens ”eget selv” som noe foreliggende, d.v.s. av dens egen logikk og da i et framstillingsmedium som kun har til oppgave å berette dens historikk (nok en tilknytning til en formulering fra tidligere). Det vi kan si er det følgende: en eksposisjon med framstillingskarakter har sin inngang som den har sin utgang. Utgangen er her likevel innskrevet inngangen (sml. den rene problemformulering) og er slik sett alt forutgående denne. Som forutgående ledsager den derved også hver enkelt klareringsfase.

2) det er videre berettiget å spørre: er pretensjoner innfridd? Spørsmålet profilerer egentlig hva en utviklingsbasert utfoldelse, resp. en utviklingslogikk står for. Det forutsettes nemlig at den rene problemformulering alt har innebygd i seg bestemte pretensjoner som man innledningsvis forsikrer seg om, pretensjoner som intensjonalt skal innfris og som avslutningsvis skal oppsummeres i resultats form: bekreftende eller delvis bekreftende, resp. delvis avkreftende eller avkreftende, hvor pretensjonskortene likevel er bekreftelsesorienterte.

En slik intensjonalitet er modellert ut fra et telos som som gradvis skal virkeliggjøre seg. Teloset er styrende pålagt framstillingen. Dette distanserer vi oss fra. Det kan imidlertid være relevant å operere med intensjonale strukturer ved tematiske prosedyrer av ren eksplikatorisk art. Eksempelvis kan de vitensformer som inngår i vitensfunderingen som teoretiske systemer tematiseres på denne måten, nemlig for å få frisatt deres vitensbestand. Men dette er en annen sak.

3) det er i tillegg berettiget å spørre: hva så? Har ikke eksposisjonen sin videreføring og sin fortsettelse? Uten tvil åpner eksposisjonen, men ikke i en videreførings- eller fortsettelsesforstand. Den åpner ved alt å ha åpninger i seg (kan vi nå si, nemlig ved utgangen og på vei ut). Åpningene har karakter av videre implikasjoner, videre differensieringer og atter videre implikasjoner som gir kort for videre klareringsfaser. Det kan her være tale om rene presiseringsanliggender, men også om oppfølginger som i seg selv kan avdekke hvite flekker i det eksponerte eller skygger som er kastet ved at nettopp dette og ikke annet er vektlagt og direkte sagt.

Slike åpninger er det åpnet for, resp. er de selv anlagt så vel i språkføringen, i klareringen av saksforhold og relasjoner dem imellom, i anvendte argumentasjoner som i den praktiserte viten. Og ikke minst "bidrar" kommentarene/underkommentarene i så henseende. På det rent språklige plan har vi uttrykksmåter som "her og nå sier vi", "vi antyder", "i denne forstand", "som vi skal se" osv. Når det gjelder framstillingsplanet er å betone de stadige henvisningene f.eks. i form av affiniteter, rekurreringer og relasjonaliteter. Poenget er at åpninger av denne type åpner for og dermed holder åpent for videre fikseringer som nettopp kan gi seg i kast med det åpne.

Fikseringer av dette slag beveger seg billedlig sett innover i det eksponerte resp. inn i det her åpne. Praktisk-framstillingsmessig er følgende forhold å overveie i denne forbindelse:

- fikseringene kan konsentrere seg om det åpne slik det alt er åpnet i anført forstand – en form for innhenting gjennom presiseringer og oppfølginger som holder seg til det her praktiserte framstillingssystem, men går fram på mer grundig vis. En fornyet gjennomskrivning altså.
- fikseringene kan holde det framstilte i ro, men besørge innhenting gjennom et utbygd nettverk av kommentarer/underkommentarer. Dette er uten tvil det adekvate i forhold til eksposisjonens egen utviklingslogikk, men gir grunnet sin kompleksitet vansker for selve skriftligheten, resp. for tekstpresentasjonen (sml. likevel slike forsøk hos Weber som hos Droysen).
- fikseringene kan konsentrere seg om å innfange det åpne gjennom stilisering, nemlig av de tre bevegelsesformene. Deri ville ligge at det å utsi, det å utlegge og det å vitensfundere ikke har det an-sagte (sml. denne gjennomgripende fortetting av saksforhold som alt reflekterer seg i problemformuleringen slik den er rekonstruert og slik den fungerer som rekurreringsbasis) foran seg, men etter seg: som noe fikseringene nettopp beveger seg inn i. Dermed holder de det åpningene åpner for fast og lar det åpne framtre, men likevel innen rammen av det éne og samme framstillingssystem. En slik stilisering kan karakteriseres ved termen "utføring" og utføringen har altså sine tre former.

Vi prioriterer utføring av dette slag, vel vitende om at det dermed ikke sies noe egentlig nytt om den gjennom problemformuleringen indikerte problematikk. Innvendes det at den indikerte problematikk jo alt er satt på begrep som meningsenhet og at slike utføring forblir utbroderende rekapituleringer, er å framheve: det å sette på begrep og det å begrepsfeste, resp. begrepsbestemme er på ingen måte det samme – for igjen å knytte an til det hegelske.

Kommentarer/underkommentarer

1) Eksposisjonen framviser altså problematikken helhetlig og samlet: den produseres og framstillingen utgjør produksjonsprosessen. Slik sett blir framstillingens bevegelsesrom sentralt. Problematikken produseres imidlertid ikke rett og slett. Den forfattes og da i pakt med logiske prosedyrer som har sine mekanismer (for eksempel er uttrykket "fortetting" betegnelse for en slik mekanisme).

Framstillingslogikken er innebygd i produksjonsprosessen og reflekteres i de steg som tas, steg som ter seg som analytiske klarleggingsfaser av en problematikk som alt i starten er gitt helhetlig og samlet, nemlig gjennom den problemformulering som indikerer den. Og forfatteren? Forfatteren blir så å si til gjennom forfattingen.

Dette innebærer en distansering fra tradisjonelle innledninger som følger en annen framstillingslogikk. I og for seg inviterer slike innledninger til en oppdagelsesferd, men forfatteren har alt oppdaget hva som skal oppdages. For forfatteren er nemlig ferden avsluttet. Forfatteren befinner seg på avslutningens ståsted og innledningen er avslutningens følgeriktige fortsettelse, men plassert foran og først – en forberedelse overfor andre i forhold til det som følger. Framstillingen antar dermed avskildringsform. Og forfatteren? Forfatteren har alt situert seg utenfor og ser til og tilrettelegger avskildringen.

a) skillet mellom framstillingslogikker kan te seg som et praktisk-teknisk anliggende som for eksempel er betinget av hvem forfatteren henvender seg til eller av hvilket tema som omhandles. Dette er likevel variasjoner innen rammen av tradisjonelle innledningsoppsett som lett springer over det mer grunnleggende: hva det vil si å forfatte.

b) teoretiske framstillinger tegner ulike bilder av seg selv og av det framstiltes karakter og status

- at det teoretisk framstilte uttrykkeliggjør hva som virkelig er, men ikledd framstillingens form

- at den teoretiske framstillingsform riktignok er en blant flere framstillingsformer, men likevel forvalter den privilegerte tilgang til "saken selv"

- at den teoretiske framstilling har sin væreform, kjennetegnet av en særegen type språklig produksjon og av en spesiell språkføring (Eksposisjonens ståsted altså).

2) Nå og etter at uttrykket "fortetting" er praktisert, kan det være på sin plass å kommentere det. Uttrykket hører hjemme innen framstillingslogikken og framviser en sentralmekanisme ved de prosedyrer som anvendes. La oss parafrasere det hittil anførte for å profilere bruksmåten av uttrykket: problemformuleringen som setning består av ord og uttrykk som kan opptre i et utall av sammenhenger. Her er de sammentrukket, sammenføyd og sammenstilt på en spesiell måte. Setningen slik den enkelt og greit bare står der, er et spenningsladet resultat, et resultat av en fortetting, hvor fortetting nettopp betegner dette sammentrukkede, sammenføyde og sammenstilte av ord og uttrykk og altså rent språklig sett.

Tas problemformuleringen som gitt, er ikke å komme utenom at den som setning tilkjennegir en viss orden. Denne kan bli ettersett, noe som kommer lik å gå det sammentrukkede, sammenføyde og sammenstilte nærmere etter i sømmene, resp. å gå inn i og følge opp det fortattede rent språklig. Ved et slikt ettersyn blir tydelig at problemformuleringssetningen består av bestanddeler, bestanddeler som kan isoleres fra hverandre og som spesielt koplet, gir en bestemt rekkefølge. Setningens internlogikk trer fram i og gjennom det fortattede. Det framstilles.

Det dreier seg likevel ikke om hvilken som helst setning. Setningen har problemformuleringsform. Den formulerer som setning et problem, intet mer og intet mindre, et problem som er bundet til ord og uttrykk fordelt på bestanddeler som henger sammen i pakt med en internlogikk. Som slik formulert kan problemet bli ettersett, noe som kommer lik å gå det sammentrukkede, sammenføyde og sammenstilte nærmere etter i sømmene. Det gjelder med andre ord å gå inn i og følge opp det fortattede. Dette går ut over ordene/uttrykkene og den internlogiske rekkefølge, ut over den rene språkighet. Det som blir tydelig ved et slikt ettersyn er nemlig hva disse ordene og uttrykkene står for og betegner, resp. hva som herigjennom betegnes – i hele sin omkrets.

Omkretsen er likevel ikke et ustrukturert mangfold. Den er allerede innvevd i det fortattede og som sådan trer den fram og da som det formulerte problems

problematikk. Den framstilles og den framstilles nettopp ved hjelp av rekonstruktiv oppfølging av dette fortettede slik det jo alt er reflektert i problemformuleringen som setning (sml. igjen sammentrekkingen, sammenføyingen og sammenstillingen av ord og uttrykk). Bare på et slikt grunnlag er det berettiget å si at den som problemformuleringssetning indikerer en problematikk.

3) ” I pakt med” signaliserer at det ikke går om direkte overensstemmelse, men om tilknytning. Det knyttes an til det som gir avhevingen sitt preg, nemlig bruddet og til bruddets sentralelement: avbruddet, følgelig til pokkingen på diskontinuitet og avvisingen av fortsettelseshistorier.

I og for seg er det berettiget å si at avhevingen som brudd alt er iverksatt gjennom problemformuleringen. Det fortettede, d.v.s. denne sammentrekking, sammenføying og sammenstilling av ord og uttrykk slik den reflekteres i problemformuleringen, er jo særegen. Det er likevel først gjennom problemformuleringen slik de indikerer en problematikk på anført vis, at avhevingen markeres. Nå sees nettopp hva problematikken ikke kan være, hva den bryter med (bruddet) og hva som avbrytes (avbruddet). Noe må skyves til side: egentlig et internt anliggende hvor igjennom problematikken først evner å tilkjenne det den står for og representerer. Dermed lar den seg altså frisette og som frisatt åpner den for hva den kan være (sml. oppbruddet).

Slik sett er avhevingen som brudd gjennomgripende. Riktignok er den å bestemme som avbrudd, men avbruddets ikraftreden er samtidig frisetting og oppbrudd og ikke en betingelse for muligheten av disse, selv om avbruddet, frisettingen og oppbruddet framstilles for seg, d.v.s. som ulike rekonstruksjoner av det hovedsaklige ved det fortettede.

- a) tilknytningen til den epistemologiske tradisjon viser seg også i sentraltermer som ”problematikk”, i sentralkonstellasjoner som ”seing/ ikke-seing” og i billedbruken som ledsager og bygger seg inn i framstillingen: terreng, landskap, hvite flekker, laguner osv.
- b) en nærmere drøfting av bruddkonseptet i den epistemologiske tradisjon ville kreve gjennomgang av bestemte tekstmaterialiteter. I

vår sammenheng er redegjørelsen for Marx' lesing av Adam Smith hos Althusser/Balibar av spesiell relevans.

- c) Hva yter bruddkonseptet motstand mot, hva skal avverges? Først og fremst dreier det seg her om teoritradisjoner hvor bruddet setter noe annet i negerende forstand (relatert til en gitt utgangsposisjon), men hvor det hele er anlagt på å forsone eller oppheve denne annethet. Bruddet bærer bud om noe høyere og samlende og er gjerne knyttet til prosedyrer av pedagogisk eller dialektisk art.

4) I framstillingen av bruddet som avbrudd (fra noe) opererer vi innen rammen av den prosedyre som er skissert i det foregående, men sammenligner altså bestanddeler og uttrykk i to problemformuleringer på bakgrunn av språklig fortetting og internlogikk. Det gjelder å få fram hva som er felles og hva som skiller. En grunnleggende forskjellighet mellom den seing som praktiseres i problemformuleringene blir påpekt. På dette vis tydeliggjøres hva avbruddet avbryter.

Noe videre er likevel spørsmålet om hva det avbrutte selv står for, resp. hvilken problematikk som indikeres gjennom den her relevante problemformulering slik den alt i seg reflekterer en bestemt fortetting. Kort noen karakteriserende trekk: den seing som praktiseres, er knyttet til et bestemt blikk. Blikket som ser er myndighetsblikket, d.v.s. det nasjonalstatlige myndighetsblikk i dets arbeidslivspolitiske pregning. Dette gir settingen "et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv". Dermed sees bestemte enheter/individer, nemlig slike som er i arbeid. De sees nettopp som sysselsatte og i henhold til hva de som sysselsatte bevirker. Et overordnet henblikk er i spill, konsentrert om den samlede tilvirking av varer og tjenester som er påkrevd, skal samfunnets reproduksjon fra dag til dag bli tatt i vare, ja, skal vekst og velferd sikres.

- a) materialgrunnlaget for dette myndighetsblikket finnes i St.meldinger og offentlige utredninger. Basisen ligger i statistikk og forskningsfunderte rapporter fungerer som støttespillere. Det som her omhandles (arbeidslivets tilstand, problemer og utfordringer, samt mulige utviklingsveier) preger den offentlige debatt og festner seg som referansepunkter hos dem som velbegrunnet uttaler seg om arbeidsliver, resp. om norsk arbeidsliv.

b) i en undersøkelse av forfatteren med tittelen "Norsk arbeidsliv rundt år 2000" blir det foretatt en gjentegning av hovedtrekk ved dette myndighetsblikket innen en avgrenset periode. Problemstillingen her har sterke paralleller med den problemformulering som nå står i fokus. I undersøkelsen påvises det laguner og hvite flekker. I og for seg kunne det herutfra skrives en historie om det foranledigende for Eksposisjonen og om nødvendigheten av å trå annerledes. Dette er likevel en annen sak.

5) Problemformuleringen er altså konstruert av oss som en mulig problemformulering på bakgrunn av et bestemt sakskompleks. Dette innstiller seg når rekonstruksjonen beveger seg søkende og eksperimenterende inn i det fortettede: et fram og tilbake blant saksforhold og heri innebygde vitensformer.

At det innstiller seg, vil si: det trenger seg på når frisettingen kommer på dagsordenen, d.v.s. når det blir snakk om individer/i arbeid og om deres levde og erfarte virkelighet i en sammenheng hvor dette "i arbeid" er foregitt og må bli tatt til følge – situert som det er på virksomhetsbaserte arbeidsplasser og dermed forpliktet på økonomisk aktivitet. Det trenger seg på med pretensjoner om å dekke de forhold som frisettingen frisetter på en måte som treffer kjernen og det egentlig mente. Denne egentlighet vil sakskomplekset minne oss på, noe vi i og for seg har fulgt opp ved å konstruere en mulig og alternativ problemformulering.

Sammenligner vi sakskompleksets ord og uttrykk med de som benyttes i forbindelse med frisettingen, konstaterer vi imidlertid en markant forskjellighet. Sammenstillingen av ord og uttrykk er annerledes, resp. tilkjenner sakskompleksets sammenstilling en annen struktur: mennesket – vesenskrefter – arbeid – fremmedgjøring, hvor mennesket både er utgangs – og referansepunkt. Arbeid i virksomhetsform blir her noe negativt, til dette andre rett og slett, til det fremmede som innpoder seg mennesket og gjør det til noe annet enn det det er. Denne strukturen dekker seg på ingen måte med den struktur som frisettingen praktiserer. Sistnevnte tildekkes.

Vi tar følgelig avstand fra den egentlighet som pretenderes gjennom sakskomplekset. Det dreier seg likevel ikke fra vår side om et brudd i betydningen avbrudd, d.v.s. om å skyve til side, ugyldiggjøre osv. Distansering er det adekvate uttrykk. For noe er hva

sakskomplekset selv vil minne oss på, noe annet dets anliggender: en kilde til stadig påminnelse.

- a) sakskomplekset er avlest av den unge Marx og stammer fra "De økonomisk – filosofiske manuskripter". En slik antropologisk fundert fremmedgjøringsteori har på ulike tidspunkter dukket opp i den marxske tradisjon, noe betinger av økonomiske og politiske konjunkturer – også en kilde til påminnelse.
- b) fremmedgjøringsteorier med eller uten direkte tilknytning til den unge Marx har vunnet innpass i sosiologiske og psykologiske teoridannelser, noe betinget av konjunkturer på det teoretiske plan - nok en kilde til påminnelse.

6) Det profilerte meningsinnhold som framstilt gjennom rekonstruksjonen av det hovedsaklige ved det fortettede, skal nå altså fikseres med hensyn til meningsinnhold og som sådant. Det gjelder å få grep om det, resp. å sette det på begrep. Dette bevirkes gjennom den gripende bevegelse i dens tre former. Hvorledes?

Vi presiserer på følgende vis: det er da påkrevd for den gripende bevegelse på nytt å gå tilbake til, d.v.s. å rekrurere på problemformuleringen selv. Det rekrureres på dens bestanddeler og uttrykk og på det deri fortettede (sml. den rent språklige fortetting med sin internlogikk, samt det herigjennom betegnede) slik dette nettopp reflekterer seg i problemformuleringen som indikerende en problematikk. Det sentrale for den gripende bevegelse ligger i å åpne videre veier for oppfølgingen av det fortettede. Det blir følgelig avgjørende å skaffe seg tilgang (håndteringen), å tilrettelegge (operasjonaliseringen) og å bestemme (ekspliseringen) i pakt med bevegelsens tre former. Gjennom det resulterende herav begriper vi og setter det profilerte meningsinnhold på begrep i hegelsk forstand. Dermed kan rent framstillingsmessig bli klarert hva problemformuleringen som indikerende egentlig innbefatter.

- a) å sette på begrep i hegelsk forstand innebærer verken en overensstemmelse med eller en direkte tilknytning til Hegel. Det går om affinitet til bestemte tankestrukturer og til eksemplariske formuleringer som setter en dagsorden for framstillingslogiske anliggender (her knyttet til det å begripe og sette på begrep). En slags reduksjonisme tross alt fra det

gudsanaloge til praktisk – tekniske framstillingsspørsmål? Verken ”fra” eller ”til” sier vi i første omgang.

7) Det kan virke påfallende at vi i utgangspunktet (sml. egne meningssammenhenger) fikserer ”arbeidsliv” på denne måten, d.v.s. gjennom formuleringer som ”et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv” (hvor regulering i form av lover, forskrifter osv. blir sett som avgjørende) og ”hver nasjonalstat sitt arbeidsliv” (noe som innebærer at det ”befinner” seg innen en nasjonalstats grenser og på dens territorium). Innebærer ikke dette en gjeninnsetting av den problemformulering som er avbrutt og skjøvet til side?

Vi henviser til den tidligere eksplikasjon av forskjelligheten i språklig konstellasjon (sml. uttrykket ”sysselsatte” som det pregende i den avbrutte problemformulering) og vektlegger i tillegg at ord og uttrykk ikke som sådanne forvalter saksforhold. Det kommer an på den sammentrekking, sammenføring og sammenstilling som de opptre i.

Mer vesentlig her og nå er likevel det som yter motstand mot selve fikseringen, eksempelvis uttrykt på følgende måte: ” nasjonalstaten er på hell og har mistet sin regulerende makt. Globaliseringsprosesser på det økonomiske plan gir andre kort for hvorledes arbeidslivet utspiller seg, noe som innebærer at nasjonalstatlige begrensninger og reguleringsmessig uniformering er en saga blott – den gamle verdens tale”.

Slik kan det være. Poenget fra vår side ligger imidlertid i pokkingen på en grunnmening av uttrykket ”arbeidsliv”, hvor ”arbeidsliv” og ”nasjonalstat” er koplet, resp. i å fastholde nødvendigheten av å rekurrere på nasjonalstaten og nasjonalstatlig regulering når vi snakker om ”arbeidsliv”. Koplingen kan være mer eller mindre intim, graden av regulering kan variere, andre reguleringsformer, for eksempel av markedsmessig art kan ha større eller mindre gjennomslag osv. Men uten rekurrering på nasjonalstaten lar det seg ikke gjøre å opparbeide en bærekraftig bruksmåte av uttrykket ”arbeidsliv”.

En ren påstand? En kontrastering med andre bruksmåter av uttrykket kan her være nyttig:

- a) "arbeidsliv" kan brukes for å betegne det levde liv på arbeidsplasser. I den antropologiske vending innen fenomenologien (representert bl.a. av Schutz) er en slik bruksmåte relevant. Den lar seg deskriptivt innløse gjennom livsverdensanalyser. I slike analyser vil likevel forhold bli berørt som viser hen til nasjonalstatlige ordninger og reguleringer. Arbeidstid og arbeidstidens lengde kan anføres som eksempel.
- b) "arbeidsliv" kan omtales i rent økonomiske termer knyttet til produksjon, produksjonsfaktorer som arbeidskraft og produktivitet. Det ville da betegne arbeidskraftens "levde liv" innen produksjonssfæren. Selv den mest liberalistiske omtale forutsetter likevel et minimum av nasjonalstatlige ordninger og reguleringer, resp. ligger poenger i en slik omtale ikke i å kutte ut ethvert nasjonalstatlig "inngrep", men i å begrense inngrepene: markedsmekanismene må få spille seg ut – så langt råd er.
- c) "arbeidsliv" kan fikseres på globalt plan, for eksempel rent statistisk eller når det gjelder utviklingstendenser som følge av økonomiske globaliseringsprosesser. Statistikk og utviklingstendenser må likevel ha et nasjonalstatlig grunnlag, resp. opparbeides de ved hjelp av komparasjon som har nasjonalstater som referanse. Noe annet er å snakke om overnasjonale ordninger og reguleringer av "arbeidsliv", men disse er nettopp overnasjonale og forutsetter for å være gyldige nasjonalstatlig implementering.
- d) det er en ettertanke verdt at den av oss anvendte bruksmåte har sitt historiske feste. Dermed rettes oppmerksomheten mot samfunnshistoriske forhold (framveksten av den industrielle kapitalismen) og mot teoriehistoriske belegg, for eksempel hentet fra Smith og den klassiske politiske økonomi.

8) Det som her er anført vedrørende "i arbeid" tilhører riktignok bestanddelens egne meningssammenhenger og vil i det videre bli utsagt innen rammen av speilingsproblematikken. Det dreier seg likevel om grunnbestemmelser som blir stående, på tross av forskjelligartede profileringer. Vesentlig er formuleringene

”materiale tas i arbeid gjennom utstyr, maskiner osv. som settes i arbeid ved at en arbeidskraft er i arbeid og tilsetter kraft” (slik at det faktisk foregår økonomisk aktivitet) og ”noe tas i arbeid, noe settes i arbeid og noe er i arbeid” (hvor sistnevnte som det heter, først gir dette ”i arbeid” kontekst og mening.).

Slike formuleringer kan vekke motstand. Det som yter motstand er ikke primært relateringen til økonomisk aktivitet innen virksomhetsrammer (som jo tendensielt kan tilsa en slags økonomisk reduksjonisme), heller ikke primært arbeidskraften slik den gir dette ”i arbeid” kontekst og mening, men selve grunnbestemmelsene. Er ikke disse avlest av en bestemt type arbeid, nemlig det industrielle som dermed overbestemmer hva som ellers blir utsagt om ”i arbeid”?

I og for seg er en slik motstand ikke knyttet til ”tas i arbeid”, ”settes i arbeid” og ”er i arbeid”, men til førsteformuleringsuttrykkene ”materiale” og ”utstyr, maskiner osv” som her forutsettes. Kan om enhver type arbeid, for eksempel innen tjenesteyting bli sagt at ”materiale” tas i arbeid og at dette settes i arbeid gjennom ”utstyr, maskiner osv”?

”Materiale” blir her likevel brukt i sin grunnbetydning (noe foreliggende som det kan gjøres noe med) og ”utstyr, maskiner osv.” er en samlebetegnelse for hva som kan være for – hånden (fra det faktiske til hånde som ved redskaper/verktøy over PC-apparater til maskiner og maskinsystemer). Avgjørende i vår sammenheng er nettopp fikseringen av hva som i hvert fall må være tilfelle, skal det snakkes om ”i arbeid” innen et organisert og nasjonalstatlig regulert arbeidsliv og relatert til virksomhetsfundert økonomisk aktivitet. Det er i denne forbindelse lite fruktbart å ta utgangspunkt i karakteristikker av denne type arbeid, denne type osv. for gjennom generalisering å pretendere allmenngyldige bestemmelser av dette ”i arbeid” eller å knytte an til vesensbestemmelser av mennesket: mennesket som arbeidende vesen.

9) Kroppsrelaterte ord og uttrykk brukes i en rekke sammenhenger. Vi skiller mellom ”kroppsliggjorte legemer”, ”kroppsendivider”, ”kroppen som virkende og bevirkende” (hvor dette virke nettopp leves og erfares) og ”arbeidskropper”. Ordene og uttrykkene får sin betydning ut fra koplinger med andre ord og uttrykk. Betydningsinnholdet varierer, alt etter som, uten at det forutsettes en fast kjerne. Det opereres følgelig ikke med en tilgrunnliggende kroppssubstansialitet.

Det er på sin plass å anføre noen festnede bruksmåter vedrørende slike kroppsrelaterte ord og uttrykk. Poenget ligger ikke i kritisk å prøve dem i forhold til hverandre, men i å tydeliggjøre hva som blir ment.

- a) Taylors studier av vitenskapelig ledelse gir en tilgang til kroppen innen rammen av tilvirkningsprosessen i en industriell kontekst. Kroppen fikseres i henhold til kraft og energi, resp. til ytelse. Koplingen ytelse/lønn er sentral. Vel sees kroppen ut fra virksomhetenes ståsted og den sees med et kalkulerende ingeniørblikk. Det er likevel de som er i arbeid som blir sett. Kontrasterende kan den arbeidsmedisinske tradisjon trekkes inn: et organisk perspektiv, i norsk sammenheng knyttet til L`Orange, likeså sosioteknikken (Tavistock/Thorsrud)
- b) i den fenomenologiske tradisjon (her Husserl og Merleau-Ponty spesielt) fikseres overgangen fra legeme til kropp, resp. de konstitutive betingelser for å snakke om kroppen som din og min, som situert, som sentrum for opplevelser og erfaringer osv., primært i et erkjennelsesteoretisk øyemed og uten spesielle referanser til arbeid/arbeidsliv.
- c) i den epistemologiske tradisjon vektlegger særlig Foucault kroppen som kamparena i henhold til makt, en arena for disiplin og kontroll, historisk forankret og relatert bl.a. til arbeidskropper (sml. og hans konsepsjon om biomakt).
- d) i forfatterens avhandling "Arbeid og erfaring" er sentrale partier viet studier av arbeidskropper. Studiene er relatert til en bestemt industriell virksomhet.

10) Dette er en av flere bestemmelser av individer/individene. Enhetsbestemmelsen vektlegges her direkte som grunnlag for en opptellingsprosedyre. Slike individenheter blir i de opparbeidede meningssammenhenger omtalt som regulerte individer: gjennom regulering blir de bevirket/produsert og rettsliggjorte, resp. konstitueres de som rettssubjekter, som subjekter for rettigheter og plikter (sml. deg/meg i denne forbindelse).

Individer/individene bestemmes imidlertid og som arbeidskraftsenheter (som så gir kort for den nettopp nevnte opptellingsprosedyre), d.v.s. som enheter som er i arbeid gjennom å tilsette kraft og energi. Dette åpner for nok en bestemmelse: arbeidskraftsenhetene blir betegnet som individenheter som tilkommer levd og erfart

virkelighet. Som individer er disse til-komst. Bare andre – og tredjebestemmelsen knyttet til seg kroppsrelatere ord og uttrykk.

Det dreier seg her om de samme individene rent enhetsmessig, d.v.s. om samme type enhet som så differensieres gjennom tre bestemmelser, noe som festner seg i tre bruksmåter av uttrykket "individer/individene". Det er i denne forbindelse å understreke at det ikke nå er snakk om det samme individet, om individet som opptrer i tre ulike skikkelser og herved gjennomlever tre virkelighetsformer (a la bevisstheten i Hegels fenomenologi) – på vei mot å finne hva det selv kan være og følgelig seg selv. De tre bestemmelser er av ren analytisk karakter.

I det anførte er det innebygd distanseringer. Vi anfører noen for ut fra hva som ikke er ment å profilere det mente:

- a) individet som objektivert og som tematisk objekt for en antropologisk problematikk: mennesket rett og slett.
- b) individet som verdensåpnende, enten fiksert som reflektert visshet i opplevelses – og erfaringsform eller som bevissthet, gjerne knyttet til erkjennelsesteoretiske overveielser.
- c) individet som subjektivitet, hvor subjektivitet både står for det som holder seg igjennom (sml. det samme, i betydningen "samme individ") og for det som fastholdes. Det siste gir grunnlag for samkvem subjektiviteter imellom og for intersubjektivitet. Det er viktig å skille mellom slik subjektivitet og individer som subjekter for rettigheter og plikter, d.v.s. som rettssubjekter. En kritisk drøfting av subjektivitetsspørsmål er vesentlig, men krever mer komplekse sammenhenger enn de som her omhandles (sml. i denne forbindelse den epistemologiske tradisjon og Hardt/Negri for teorier om produksjon av subjektivitet)

11) Formuleringen "økonomisk aktivitet hvor kalkulasjon og regnskapsførsel står i høysetet, resp. foretakstrasjonalitet" er ment i webersk forstand. Affiniteten til Weber ligger først og fremst i tankestrukturer eksplisert i økonomidelen av "Økonomi og samfunn". Weber framhever her nettopp kalkulasjon og regnskapsførsel som kjennetegnende for kapitalisten som entreprenør og eier av det kapitalistiske foretak. Det å husholde ("wirtschaften") står i sentrum.

Det finnes hos Weber ingen hinsidigheter knyttet til kapitalistisk produksjon a la arbeidsverditeorien hos Marx og innkjøpet av arbeidskraft finner sted ut fra vanlige markedsmekanismer for bytte. Det finnes imidlertid en drivende og dynamisk kraft som setter seg igjennom: Vestens rasjonalitet som ikke minst manifesterer seg som foretaksrasjonalitet hos kapitalisten.

12) Kjøps-/salgsforholdet er framstilt i pakt med Marx og den marxske tradisjon og altså i tilknytning til denne. Hos Marx inngår forholdet som en kjernebestand i analysen av mekanismene for kapitalistisk produksjon. Der slik produksjon (og da som industriell produksjon) finner sted, selger arbeideren sin arbeidskraft, en arbeidskraft som kjøpes av kapitalisten. Avgjørende er at selve produksjonen bevirker et mer av verdi, resp. en merverdi, sett i forhold til hva arbeideren mottar som vederlag. Vederlaget bestemmes av hva arbeideren trenger av livsfornødenheter for å reprodusere seg og sine og er med hensyn til størrelse i siste instans et "moralsk" anliggende. Til grunn ligger arbeidsverditeorien. Og konsekvensen av det hele? Utbytting av arbeideren.

13) Formuleringen: "drømmen om det egne verk som en drøm enda ikke utdrømt" viser tilbake til lignende formuleringer i At – gjennomgangen. Gjennom slike formuleringer kan det virke som vi opphever den distansering fra fremmedgjøringsteorier som tidligere er foretatt. Vi snakket imidlertid i denne forbindelse om påminnelse og da i to betydninger. Den ene var knyttet til den pretenderte egentlighet, den andre til slike teoriers anliggender. Det er den siste betydning som nå er relevant.

Ved disse anliggender dreier det seg likevel ikke om noe eksternt og tilført. De er innebygd i det nødvendige slik det (stilt overfor det påkrevde) gjøres gjeldende og målbærer hva som blir gjort gjeldende innen rammen av et til enhver tid bestemt styrkeforhold. Det er berettiget å snakke om en intern dynamikk i dette gjørende virke selv som har sine former for refleksivitet.

- a) i "Kapitalen" gir Marx rom for analyser av slike refleksivitetsformer og påpeker deres kritiske potensiale, men på et "kapitallogisk" plan. I den marxske tradisjon er denne type kritisk potensiale et gjennomgangstema.

- b) det anførte kan kontrasteres med formuleringen: ” egentlig båret oppe av et umettelig begjær som i og for seg ikke har noen grense”, resp. med de her tilhørende anliggender. Disse er knyttet til det påkrevde og til den virkende gjøren. I og for seg målbæres derigjennom økonomisk rasjonalitet i webersk forstand, noe som henviser til teorien om Vestens rasjonalitetsform og til den formålsrasjonalitet som først ved kapitalismens framvekst fikk gjennomslag (sml. og det weberske ”jernbur”).

14) Som uttrykk betegner altså det sosiale i vår sammenheng en bestemt strukturert hverandrehet. Det er herutfra at uttrykket innstiller seg og så å si oppdages som det relevante uttrykk. Oppdagelsen er imidlertid basert på gjennomgangen av en rekke relasjonaliteter som ikke selv kan karakteriseres som sosiale. Omvendt kan likevel oppdagelsen ut fra sitt ”ståsted” kaste perspektiver tilbake på hva som er anlagt i slike relasjonaliteter uten at de dermed eller som sådanne blir mer ”sosiale”. Det er i denne forstand at vi sier: i henhold til sitt hvorledes er dette ”er” selv som grunnrelasjonalitet og i sin grunnbestemmelse et sosialt ”er”.

Et unødvendig uttrykk? I og for seg er det ikke påkrevd for å få grep om det her mente. Det er imidlertid et posisjonsladet uttrykk, også på prosedyreplan og fortjener av denne grunn spesiell oppmerksomhet.

- a) ville det ikke likevel være mer relevant å starte hvorledes – gjennomgangen med en enkel og karakteriserende konstatering: det ”er” som nå omhandles er et sosialt ”er”? Deri ligger egentlig å gå ut fra noe bestemt som så skal nærmere bestemmes og belegges. Det sosiale forutsettes, resp. blir det tatt utgangspunkt i en definisjon. Definisjonens sammenhenger og forhistorie pretenderes det å innhente underveis. Eksempelvis starter Weber i ”Økonomi og samfunn” opp med en grunnbestemmelse av det sosiale som blir bærende for det videre, bl.a. for økonomidelen. Sosialvitenskapene (for å anføre nok et eksempel) må i pakt med sin benevnelse forsikre seg sitt tematiske objekt: hva de er vitenskaper om. Vitensteoretisk opererer de da eksplisitt eller implisitt med en bestemt oppfatning av det sosiale som gjerne tar form av en definisjon.
- b) i den fenomenologiske tradisjon (Schutz for eksempel, med basis i Husserl) finnes en rekke detaljerte og nøyaktige beskrivelser av sosiale

fenomener som likevel har sine forutsetninger. Det dreier seg her ikke om en forutsatt definisjon som så skal belegges. En bestemt posisjon ligger imidlertid til grunn og fungerer som referanseramme: den erkjennelsesteoretiske med et egologisk senter (sml. for øvrig Schutz' kritiske avheving fra Weber).

- c) Foucault tematiserer en rekke sammenhenger og relasjoner som ut fra vanlig språkbruk ville falle inn under det sosiale. Det sosiale er likevel ikke en egen dynamisk term hos han. Hvorfor dette fravær? Er det visse sperrer knyttet til bruken av uttrykket "sosial" som ligger bak? Er kan hende uttrykket i seg selv misvisende?
- d) i vår sammenheng har det sin verdi å knytte an til den bruk av uttrykket som festnet seg ved framveksten av den industrielle kapitalisme, fundert i koplingen mellom interesser og sosialt liv. Smith er teorihistorisk et egnet tilknytningspunkt:

15) Kontinuumskonseptet stammer fra Alexander. Strekpunktene angir tyngdepunkter hvorav tre hovedsaklige er anført. Tyngdepunktene lar seg nærmere spesifisere. Fra vår side er å understreke at kontinuumet ikke er anlagt på å kategorisere ulike vitensformer innen samme tematiske omkrets for derutfra gjennom komparasjon å plassere dem i forhold til hverandre, resp. kritisk å prøve dem overfor hverandre. Vi er altså ikke ute etter et interpretasjonsskjema tilpasset et studieobjekt av vitensteoretisk art. Kontinuumet er tvert imot rettet inn mot denne, denne, denne osv. vitensform. Det gjelder å få dem i tale som sådanne og i pakt med deres egenart. Det ledende henblikk er konstruksjonen av vitensbestand slik denne forvaltes av vitensformer og anlagt på vitensfundering.

16) Det er å understreke at det er en slik åpnet vitensbestand selv som yter motstand, d.v.s. som motsetter seg den teksttroe omgang med denne og hin tekstbestanddel. Det er følgelig ikke et umiddelbart forhold mellom en åpnet vitensbestand og bestemte tekster. Riktignok skal de følges opp, men den anførte samtidighet av bevaring og analytisk fastholdelse gir en spesiell oppfølging (sml. konstruksjonen) og et resultat (altså en åpnet vitensbestand) som ikke direkte lar seg belegge ut fra tekstene selv, verken ut fra det der intenderte, ut fra det egentlig mente eller ut fra det som må være ment. Deri ligger og motstand mot den rene sitering –

som om disse og hine løsrevne tekstsetninger i vår sammenheng kan fungere som "bevis" i en eller annen forstand.

Reduseres da ikke tekster til verktøy for alt veldefinerte formål?

Konstruksjonsarbeidets nøyaktighet og det nitidige ved selve lese måten må vektlegges, d.v.s. at det å lese rykker i sentrum for oppmerksomheten. Resultatet må holde stand og det må kunne overprøves. Ellers blir ikke tekstenes kraft utfoldet og frisatt, en betingelse for at en åpnert vitensbestand kan fungere i pakt med sin hensikt: vitensfunderingen som meningsavdekking.

- a) i en avhevings – og tilknytningssammenheng er det påkrevd å rekurrere både på den tradisjonelle hermeneutikk (Dilthey), den metodologiske hermeneutikk og den ontologisk funderte hermeneutikk. Likeså er det påkrevd å trekke inn den epistemologiske tradisjon (den symptomale lese måte og Foucaults spesielle omgang med tekster). Når det gjelder verktøykonseptet henvises til Bourdieu. .